

I. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

ZENEKAR

1994. DECEMBER

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, VALAMINT
A MAGYAR ZENEMŰVÉSEK ÉS TÁNCMŰVÉSEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA

Kellemes Karácsonyfi!

**AJÁNLÁS A HIVATÁSOS SZIMFONIKUS
ZENEKAROK MŰKÖDÉSI SZABÁLYZATÁHOZ,
AVAGY ÜGYRENDJÉHEZ**

„Az átalakulás nem megy máról holnapra...”

Szatyornyi partitúra

Egészségesen és könnyedén zenélni
Zenekari kultúránk történetéből I.

LEVÉLVÁLTÁS a MÁV és a

Magyar Szimfonikusok érdekében

HANGVERSENYNAPTÁR

TARTALOM

- **Az évad legjobb zenekari művészei** 3
- **Ajánlás a hivatásos szimfonikus zenekarok működési szabályzatához, avagy ügyrendjéhez** 4
- **Szatyornyi partitúra**
Beszélgetés Csaba Péterrel 9
- **VISSZHANG A SVÁJCI ALPOKBAN** 11
- **„Az átalakulás nem megy máról holnapra”**
Kérdések Hajdók Judithoz, a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar igazgatójához 12
- **ZENEKARI KULTÚRÁNK TÖRTÉNETÉBŐL I.**
Bannistertől a Pest-budai hangászokig 15
- **LEVÉLVÁLTÁS**
Gál Tamás és Kovács Géza levele Dr. Lotz Károly miniszterhez, Popa Péter levele Dr. Bekési László miniszterhez 17
- **Levél a határozatlan idejű szerződések kérdésében** 18
- **Levél az Önkormányzati Zenekarok céltámogatásának emeléséért (Gyimesi László.)** 18
- **Gerd Schnack: Egészségesen és könnyedén zenélni**
Intenzív „stretching” a hajlékonyság edzésére és teljesítménynövekedésre a hangszeren 19
- **PRÓBAJÁTÉKOK** 23
- **HANGVERSENYNAPTÁR** 24
- **ZENEKAR POSTABONTÁS**
Kovács Géza (MÁV Szimfonikusok) levele Breuer János zenekritikusnak 30
- **KARIKATÚRÁK**
Kolozsváry László munkái 31

FELHÍVJUK SZERZŐINK FIGYELMÉT, HOGY CIKKEIKET FLOPPYN, ASCII formátumban is beküldhetik a szerkesztőségbe!

Következő lapszámunk márciusban jelenik meg.

MEGSZÓLAL A PÁLCA • Molnár Sándor grafikája

MOLNÁR SÁNDOR zenekarunknak (Debreceni Filharmonikus Zenekar) közel négy évtizeden át volt gordonka szólamvezetője. Az opera- és hangversenyrepertoár valamennyi jelentős gordonkaszólját eljátszotta mind a kritika, mind a karmesterek és kollégák meglepedésére. A kritika számos alkalommal kiemelte a vezetése alatt játszó gordonka szólam egységes hangzását.

Zenekari munkája mellett a mai napig is aktívan foglalkozik grafikával. Több jellegzetes karmesteri karikatúrát próba közben, „titokban” készített el. Mikor ezeket megmutatta az illetőnek, a dirigens aláírásával „igazolta” ezek hitelességét. Így többek között Vaszy Viktor, Breiter Tamás, Kóródi András dedikálták a róluk készült karikatúrákat.

Jelenleg Faludy György részére készít illusztrációkat Villon balladáihoz.

Herczeg László

Az évad legjobb zenekari művészei

A Zenei Világnap alkalmából október elsején az együttesek tagjainak titkos szavazása alapján az alábbi művészek kapták meg „Az évad legjobb zenekari művésze” diplomát:

Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara	Hamar Gergely
Szegedi Szimfonikus Zenekar	Lass Zoltán
MÁV Szimfonikus Zenekar	Herédi János
Magyar Szimfonikus Zenekar	Kellerné
Honvéd Együttes Szimfonikus Zenekara	Kaczander Orsolya
Magyar Honvédség Központi Zenekara	Demeter Tibor
Pécsi Szimfonikus Zenekar	Moldván Gábor
Debreceni Filharmonikus Zenekar	Bereginé
Magyar Állami Operaház Zenekara	Bizse Ágnes
Magyar Állami Operaház	Hatvani Pál
Erkel Színházának Zenekara	Somorjai István
	Szentiday Éva

Az évad legjobb énekkari művésze 1993/94

Magyar Rádió Énekkara	Kristófy Mária
Honvéd Együttes férfikara	Makk Gyula
Debreceni Kodály Kórus	Boros Gábor
Magyar Állami Operaház	
Erkel Színházának Énekkara	Hornok István

„AZ ÉV MŰVÉSZE”

A Magyar Zeneművészek Szövetsége által 1985-ben alapított díjat 1994-ben az év legmagasabb művészi teljesítményéért októberi társulati ülésén az ÁHZ testülete INHOFF EDÉNEK ítélte oda.

Inhoff Ede 1965. szeptember 25-én Ferencsik János vezényletével játszott először az ÁHZ-ban. Azóta a zenekar I. trombitása. Alapító tagja a Magyar Rézfúvós Quartetnek, majd a Magyar Rézfúvós Ötösnek. Szólistaként is gyakran lép fel, Nyugat-Európában is.

Valamennyi kitüntetettnek szívből gratulálunk, sok sikert, szép feladatokat, kiváló kollégákat és jó egészséget kívánunk az új évben, és a pálya további szakaszában!

(A szerk)

Állami Hangversenyzenekar

1051 Bp., Vörösmarty tér 1.

☎ 11-80-162; 11-76-222/330

BM Szimfonikus Zenekar

1051 Bp., Zrínyi u. 5.

☎ 11-72-773; Fax: 11-72-773

Próba: 1101 Bp., Kerepesi út 53.

☎ 11-72-790

Debreceni MÁV

Filharmonikus Zenekar

4025 Debrecen,

Simonffy u. 1/c.

☎ 06 (52) 412-395

Dohnányi Zenekar

1122 Bp., Nagytétényi u. 35.

☎ 22-72-674; 12-21-488;

Fax: 26-78-667

Győri Filharmonikus Zenekar

9022 Győr, Liszt F. u. 13.

☎ 06 (96) 312-452

Magyar Állami Operaház Zenekara

1061 Bp., Andrásy út 22.

☎ 13-12-550

Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara

1800 Bp., Bródy Sándor u. 5-7.

☎ 13-87-254; 13-88-253

Magyar Szimfonikus Zenekar

(Postás Zenei Alapítvány)

1135 Bp., Csata u. 8.

☎ 15-34-522; 15-34-239

MÁV Szimfonikus Zenekar

1088 Bp., Múzeum u. 11.

☎ 13-84-085

Miskolci Szimfonikus Zenekar

3525 Miskolc, Fábán u. 6/a.

☎ 06 (46) 323-494

Pécsi Szimfonikus Zenekar

7621 Pécs, Kossuth u. 19.

☎ 06 (72) 324-350

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6721 Szeged, Festő u. 6.

☎ 06 (62) 316-927

Szombathelyi Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely,

Thököly u. 14.

☎ 06 (94) 314-472

Ajánlás a hivatásos szimfonikus zenekarok működési szabályzatához, avagy ügyrendjéhez

Nem tévedés, és nem önmagunkat kívánjuk ismételni. Míg az előző számunkban a zenekari szabályzórendszernek azt a részét tárgyaltuk (kollektív szerződés), melyben a jogszabály két egyenrangú fél — munkáltató és szakszervezet — megállapodására bízta azon kérdések szabályozását, melyekről a jogszabály külön nem rendelkezik, addig a működési szabályzat egy lehetőség a munkáltató számára — optimális esetben a munkavállalókkal egyeztetve — mindazon kötelesek és jogok írásba foglalására, melyek nem kerültek, vagy nem kerülhettek be a kollektív szerződésbe, azonban a zökkenőmentes működéshez elengedhetetlenül szükséges azok rendszerbe foglalása. Szemben a kollektív szerződéssel, a működési szabályzatot nem szükséges mindkét félnek aláírni, tehát — rossz esetben — lehet a munkaadó egyoldalú diktátuma, azonban a mai magyarországi viszonyok ismeretében úgy gondoljuk, kevés munkáltató meri megkockáztatni, hogy szakmai testület részére önkényesen alkosson szabályokat.

Mint az élet minden területén, úgy itt is meg kell persze találni a határt, mit kell iratlanul is betartani, és mit kell — a viták és félreértések elkerülése végett — leírni. Mivel a szabályzat végső soron mindkét fél érdekét szolgálja, vigyázni kell arra is, hogy a jogok és kötelesek arányban legyenek.

Nézzük tehát, mit érdemes leírni egy működési szabályzatban:

1., Az elmúlt évek tapasztalatai szerint sok zenekar szerepvárral küzd, nem találja helyét a fenntartó — legyen az intézmény vagy önkormányzat — hierarchiájában, és alkalmasint nem tudja megfogalmazni működésének alapelvét, lényegét, célját, és ezen keresztül feladatait. Éppen ezért célszerű az ügyrendet egy „alkotmánnyal” kezdeni, mely meghatározza egyrészt a fenntartó kulturális céljait, másrészt azt, hogy ezen célkitűzések végrehajtásában milyen szerep jut a zenekarnak, milyen és ki által biztosított gazdasági, technikai és szociális feltételek alapján tudja céljait megvalósítani, valamint a megvalósítás mennyire történhet autonóm módon.

(Pl.: A munkáltató a tevékenység irányának kijelölése mellett biztosítja a munka megfelelő gazdasági, technikai és

szociális feltételeit, továbbá a zenekar szükséges autonómiáját.)

2., A célok ismeretében már megfogalmazhatók a feladatok. Itt tisztázandó, hogy a zeneirodalom mely területének (opera, operett vagy szimfonikus zene — ezen belül barokk, avagy kortárs, továbbá létszám tekintetében kis-, közepes-, vagy nagylétszámú művek) megismertetése, vagy rögzítése a feladat, továbbá, hogy hol (színház, koncertterem, stúdió, szabadtér, belföld, külföld, stb.).

3., Különösen fontos meghatározni a zenekar helyét a fenntartó intézmény struktúrájában. Enélkül ugyanis nem egyértelműek az alá-, és fölérendeltségi viszonyok, és az sem, hogy egy adminisztratív vezető beleszólhat-e művészeti kérdésekbe, és ha igen, milyen mértékben, és fordítva. Ugyanezen pont meghatározhatja a zenekar belső felépítését is, ami lényegében minden zenekarnál ugyanaz, legfeljebb az elnevezésekben lehetnek különbségek:

Operatív struktúra: adminisztratív vezető (munkáltatói joggal, vagy anélkül), felügyelők (felügyelő-titkár), szólambeosztók, ügyintéző, gondnok(ok).

Művészeti struktúra: vezető karmester, karmester, koncertmesterek, szólisták, szólamvezetők, tuttiszták.

Az alábbiakban ismertetünk néhány munkaköri leírást, feladatkört és kinevezési, vagy választási lehetőséget, azonban ettől eltérő formák is létezhetnek az eddigi hagyományok, sajátosságok, illetve munkahelyi struktúrák függvényében.

4., Az adminisztratív vezető (igazgató, műv. titkár): A zenekar zökkenőmentes működésének felelős irányítója és a zenekar protokollfőnöke. Kinevezi a ..... a zenekar egyetértésével (50% + 1 fő). Szolgálati kedvezmény és megbízási díj ellenében zenekari tag is kinevezhető. Szerződése csak határozott idejű lehet (3–5 év). Szerződése felbontandó, ha ezt a zenekar 50% -a + 1 fő írásban kezdeményezi.

Feladatai:

— A munkáltató érdekeinek képviselője a zenekar szolgálati és egyéb tevékenysége során

— A munkáltató és a zenekar érdekeinek egyeztetése

— Kapcsolattartás és egyeztetés a munkáltatóval, a titkárral, a zenekar szakmai vezetőségével és az érdekképviselőkkel, továbbá az ezek közötti információáramlás elősegítése.

— Az éves és havi munkarend kialakítása a karmesterrel és a zenekari (művészeti) tanáccsal egyetértésben

— Általános koordináció, a zenekar hazai és külföldi melléktevékenységeit is beleértve

— Turnék vezetése

— Sajtótevékenység (propaganda, reklám)

— Zenekari titkár, felügyelő, titkárnő, előadó és gondnok munkájának közvetlen irányítása

Jogai:

— a turnékra utazók kijelölése a művészeti vezetéssel egyetértésben

— társulati ülés összehívása

— szólamvezetői testület összehívása

— fegyelmi eljárás kezdeményezése

Véleményezési jog: felvételek és elbocsátások kérdésében

Javaslatlételi jog: a működési szabályzat kialakításában, módosításában; bérezés, jutalmazás, megbízás, felmentés, rendkívüli szabadság — az érdekképviselletekkel egyetértésben

Nem lehet tagja zenekaron belüli érdekképviseleti szervezetnek.

5., A zenekari titkár: A zenekar zökkenőmentes, a működési szabályzatnak megfelelő szolgálati működésének feltételeit biztosító, lebonyolító és adminisztratív jellegű megbízás. Ellátására — szolgálati kedvezmény és megbízási díj ellenében — zenekari tag is jelölhető. Megválasztása kétfordulós titkos szavazással történik. A választás csak az állandó munkaviszonnyal rendelkező zenekari tagok legalább kétharmados arányú részvétele esetén érvényes. Bárki választható, aki legalább három éve a zenekar állandó tagja. Megbízása az első választás után egy évre, további újraválasztás esetén két évre szól. Amennyiben a zenekar aktív tagjainak legalább 1/3-a bizalmatlansági indítvánnyal él a titkárral szemben, és ezt aláírással hitelesítve benyújtja a zenekar vezetőségének, ennek időpontjától számított 30 napon belül új választást kell kiírni.

Feladatai:

a./ A zenekari tagok, a zenekari iroda, a karmester tájékoztatása próbák, hangversenyek és egyéb közérdekű események időpontjáról, illetve annak megváltozásáról.

b./ A szólambeosztások időre való elkészítésének ellenőrzése.

c./ Felkérésre foglalkozik a tagok szolgálattal kapcsolatos egyéni problémáival, szükség esetén azokat továbbítja a munkaadó vagy az érdekképviseltek felé.

d./ Koordinálja a zenekari tagok eltávozási igényeit (turné, szabadság), a kérelmek érkezési sorrendje szerint. A zenekar művészi színvonalát veszélyeztető, vagy egyéb vitás esetekben az elengedést a művészeti főtitkár és a művészeti tanács jogkörébe utalja. Egyes próbákról való elengedésről a produkció karmesterének engedélyével dönt.

e./ Kiosztja és adminisztrálja a húr-, és nádjárandóságokat, illetve igényléseket. Az ezzel kapcsolatos igényeket továbbítja a zenekari iroda felé.

f./ Aláírásával hitelesíti, illetve engedélyezi a hangszerek kijavításának készpénz kifizetéseit.

g./ A próbajátékok technikai lebonyolítását végzi, gondoskodik a titkosságról, egyezteteti a szavazás eredményét az előjátékosok sorrendjével.

h./ Felügyeli a hangszerek nyilvántartását, illetve selejtezését.

i./ Irányítja a felügyelő és a gondnok munkáját.

j./ Vendégkarmesterek rendelkezésére áll, mint házigazda.

k./ Kifüggeszti a hívható kiségitők listáját.

l./ Szükség esetén gondoskodik kiségitőkről.

m./ Kezeli a zenekari tagság által létrehozott kasszát.

6., A felügyelő: A zenekar zökkenőmentes szolgálati működésének feltételeit biztosító, a zenekari titkár irányítása alá tartozó megbízás. A titkár távollétében annak helyettesítője. Megválasztása: ld. 5. pont. Feladata: A zenekar zökkenőmentes munkaidő alatti működésének biztosítása és a működési szabályzat előírásainak betartatása a tagokkal.

7., A zenekari ügyintéző: Adminisztratív munkakör. Feladata a teljes zenekari adminisztráció intézése. Felelőséggel az igazgatónak (művészeti főtitkárnak) tartozik.

8., A zenekari gondnok: Munkáját az igazgató (művészeti főtitkár, illetve titkár) irányításával végzi.

Feladatai:

— A zenekari tagok művészi tevékenységének teljes körű műszaki kiszolgálása.

— Technikai feltételek biztosítása (berendezés, kotta kiosztása, összeszedése, tárolása, szükség esetén ragasztása és másolása).

— Hangszerek nyilvántartása, selejtezése (a titkár felügyeletével).

— Hangszerek és a karmesteri dobogó szállítása.

— Technikai eszközök karbantartása.

— Tartozékok beszerzése.

— Jelenléti ív vezetése.

— Zenekari dokumentumok tárolása.

Kinevezi: a munkáltató, a zenekar egyetértésével.

10., A szólambeosztók feladata a szólam — kiírt létszám szerinti — beosztása. Vezetik a szólamkönyvet, mely hivatalos iratnak minősül. Ebbe betekintési joga a szólam bármely tagjának, a művészeti tanácsnak, a titkárnak és az adminisztratív vezetőnek van. A közzétett létszámok alapján, a szólamvezetői (koncertmesteri) beosztásokat figyelembe véve beosztják szólamukat oly módon, hogy az egyenlő munkavégzés elve érvényesüljön. Betegség vagy más természetű hiányzás esetén gondoskodnak kiségitőről. A szólambeosztás végezhető:

— sorosság alapján,

— koncertmesteri vagy szólamvezetői kívánságok figyelembe vételével.

Utóbbi ténye a szólamkönyvben írásban rögzítendő.

A sorossági rend megváltoztatására vonatkozó egyéni kéréseket csak a szólam kétharmadának jóváhagyásával lehet figyelembe venni. A szólamkönyvnek mindig a valós helyzetet kell tükröznie. A szólamkönyv könyvelési adatainak összhangban kell lenni a felügyelők által vezetett zenekari napló adataival. A szólambeosztókat az illetékes szólam titkos szavazással választja meg. Megbízásuk minden esetben két évre szól. A megbízásuk esetleges meghosszabbítása is titkos szavazással történik. Bizalmatlansági indítványt a szólam 50%-a + 1 fő tehet.

10., A vezető karmesteri állásra a zenekar egyetértésével a fenntartó köt szerződést. A szerződés megkötésének, illetve meghosszabbításának (ajánlott!) feltétele minden esetben a zenekar állandó tagjai titkos szavazatának eredménye. Csak akkor célszerű vezető karmesteri szerző-

dést kötni, illetve hosszabbítani, ha azt a zenekar 2/3-a támogatja. A szerződést legalább egy évre, legfeljebb három évre lehet kötni. A szerződés határidő előtt felbontható közös megegyezés, vagy a zenekar bizalmatlansági indítványa alapján.

A vezető karmester zenekarral kapcsolatos közös produkcióinak számát külön szerződés szabályozza. A vezető karmester felelős mindazon produkciók művészi színvonaláért, melyeket ő vezényel. Ennek érdekében beleszólhat:

- a zenekar műsortervezésébe,
- a munkarend kialakításába,
- saját produkcióinak személyi összetételébe.

Szavazati joga van a próbajátékokon. Javaslattételi joga van a művészeti tanács felé minden zenekart érintő kérdésben. Irányítja a másodkarmester munkáját. Egyes produkciók esetén a művészeti tanács és az igazgató egyetértésével külső művészeket is felkérhet exponált zenekari szólók eljátszására.

11., A másodkarmester a vezető karmester távollétében annak helyettesítését látja el. Önálló produkciókat is vezényelhet. Ezek mennyiségét külön szerződés szabályozza. Szerződésének a vezető karmester javaslatára, a művészeti tanács egyetértésével történik. Szerződése a vezető karmester szerződésének felbontásával automatikusan megszűnik.

12., Amennyiben a zenekarhoz meghívandó karmester ismeretlen, tevékenységét korábbi pályafutása alapján nem lehet megítélni, próbadirigálás írható elő számára. Ennek formáját a művészeti tanács, anyagát a szólamvezetői testület határozza meg.

A zenekarhoz meghívható karmesterek névjegyzékét a művészeti tanács állítja össze. A névjegyzékét évente egyszer felül kell vizsgálni. Nem szerepelhet benne olyan karmester, aki korábbi dirigálásai során veszélyeztette a zenekar művészi hírnevét, készületlenül jelent meg a próbákon, vagy működése a tagságnak több mint felénél (50% + 1 fő) tiltakozást vált ki.

13., A koncertmesterek:

I. koncertmester

Az első koncertmester szolgálatszámát, fizetését külön, egyedi szerződés alapján kell meghatározni. Az első koncertmesternek kiemelkedő művészi és emberi kvalitásokkal, továbbá különlegesen magas szintű hangszeres tudással kell rendelkeznie. Kizárólag vezetésre, illetve a zenekari szólók eljátszására lehet szerződteni. További munkaköri köteleiségei megegyeznek a II., III., IV. koncertmesterével.

Koncertmesterek (II., III., IV.)

A koncertmester a próbákon és a hangversenyen a karmester után a produkció második számú felelőse. Segít a karmesteri elképzeléseket megvalósítani, de egyben védi a zenekari konvenciókat, egyéni stílusjegyeket a durva beavatkozásoktól. A produkció karmesterének távolléte esetén annak helyettese. Kötelessége a karmester kérése nélkül is a próbákon a hamis akkordok, vagy más hibák kijavítását kezdeményezni. Indokolt esetben bármelyik szólamnak elrendelhet szólampróbát.

Feladatai:

- a vonós szólamvezetőkkel egyeztetett vonások bejejeztetése az első pultok anyagaiba
- próbák előtt (szükség esetén közben) a zenekar behangolása a következő módon: zongorás produkció esetén a

zongora „Á” hangja, egyéb esetben hangológép 442 Hz-es „Á”-ja után behangoltatja a vonós szólamokat külön-külön, majd a fuvolát, oboát, Á-klarinétot és fagottot. Ezek után a többi fúvóst az oboa „B” hangjára hangoltatja.

- szólama, illetve szólói elsajátítása már az első próbára
- hangversenyeken a zenekar be-, és kivonulásának, illetve felállásának és leülésének irányítása

— szükség esetén a zenekar reprezentálása
Az első koncertmester helyettesítése esetén — kiemelt szólók eljátszásakor — külön díjazás jár.

Közvetlen javaslattételi joga van művészeti kérdésekben a munkáltató felé.

14., Szólisták, szólamvezetők: A zenekar minden szólamát szólamvezető vezeti, aki felelős szólamának felkészültségéért és egységes játéktílusáért. A koncertmesterrel egyetértésben kialakítja a vonásokat, és azokat bejejezti saját szólamába. Saját hatáskörében szolgálati időn belül bármikor elrendelhet szólampróbát vagy egyéni meghallgatást a szólam anyagából.

Azokban a szólamokban, ahol a repertoár ezt indokoltá teszi, továbbá a személyi feltételek adottak, a szólamvezetőt szólistának lehet kinevezni. Vonós szólamokban a szólista mellett két szólamvezető működhet, akik szólamukban a második, illetve a harmadik helyet is elfoglalhatják. Szólista csak vezetésre kötelezhető.

A meglévő szólista státuszokat nem kötelező betölteni. Szóló feladatok ellátására alkalmankénti megbízás is adható.

15., A szólamvezetői testület a zenekarnak az a — kizárólag szakmai kérdésekkel foglalkozó — része, mely speciális művészeti kérdésekben segítségére lehet a zenekari vezetőségnek, illetve a karmesternek. Tagjai: koncertmesterek, szólisták, első fúvósok, szólamvezetők, karmesterek.

Feladatai:

- a próbajátékok anyagának meghatározása
- a zenekari tagok művészi munkájának kiértékelése
- a meghívható karmesterek névjegyzékének összeállítása
- koncertmesteri vagy szólamvezetői indítványozásra dönt a tutti hegedűsök I. és II. hangszercsoportba való el-, illetve áthelyezéséről

- turnéra utazók kiválasztása
- vállalati illetve szolgálatban használt saját hangszerek véleményezése.

Évente legalább kétszer össze kell hívni.

16., Váltó funkciójúak és váltó hangszerek: A munkaadó megegyezés alapján a zenészt alkalmazásakor és munkaviszonyának időtartama alatt bizonyos tevékenységgel — meghatározott időre vagy alkalmanként — megbízhatja.

- fuvolást alt-fuvola, basszus-fuvola, illetve piccolo fújásával
- oboistát angolkürt, illetve oboa d'amore fújásával
- klarinétost basszklarinét, Esz-klarinét és szaxofon fújásával
- fagottost kontrafagott fújásával
- kürtöst Wagner-tuba fújásával
- trombitást barokk tr. fújásával
- posaunost bassz.tr., bariton fújásával
- tubást kontrabassz. harsona fújásával.

Ezt a megbízást írásban kell rögzíteni. A megbízás bár- mikor visszavonható, felmondásra nincs szükség. Fellebbez- ni írásban kell. A fellebbezés nem hatályos, ha a felmondás a zenész teljesítőképességének vagy egyéb alkalmasságának hiányából következik be.

A zenész azon idő alatt, amikor olyan mellékhangszeren játszik, mely a szerződésben nem szerepel, illetve kiegészítő tevékenységet végez, erre tevékenységi pótlékot kap.

17., A próbajáték (kiegészítés a kollektív szerződéshez):

a./ A próbajáték meghirdetésének módja:

— A próbajátékot a karmester és a művészeti tanács ja- vaslatára, a munkáltató hozzájárulásával a zenekari iroda hirdeti meg országos napilapokban, külföldi szaklapokban, illetve egyéb tömegkommunikációs eszközök segítségével. A legelső hirdetésnek a próbajáték tervezett időpontját leg- alább két hónappal megelőzően kell megjelennie, mégpedig a játszandó anyag és egyéb feltételek (pályázat beküldésé- nek módja, határideje, a szükséges iratok, zongorakíséret, stb.) pontos közlésével.

— a művészeti tanács — szükség esetén a szólamveze- tők véleményének kikérésével — kiválasztja a beküldött pá- lyázatok alapján a meghívandókat.

— A zenekari iroda meghívja a vezetőség által kiválaszt- jott jelentkezőket.

b./ A próbajáték lebonyolítása:

— A próbajátékot minden jelenlévő zenekari tag részére szolgálatnak kell elszámolni, és azon a zsűrinek kötelezően részt kell vennie. A résztvevők az ott eltöltött időnek annyi százalékát írhatják fel, ahány százalékot kötelesek teljesíteni a szolgálatukból munkaszerződésük alapján. A próbajátékon részt vehet a vezető-, illetve a másodkarmester is — szava- zati joggal.

— A próbajátékon részt kell vennie a művészeti főtítkár- nak és a titkárnak is, de szavazati jog nélkül.

— A próbajáték első fordulójában a résztvevők csak azo- nos stílusú versenyműveket játszhatnak.

— Amennyiben a zenekar vezetősége úgy dönt, az első forduló lebonyolítható függöny mögött, sorsolással előre megállapított sorrendben, melyről csak a zenekari titkár tud- hat. Az első forduló után titkos szavazás dönti el, ki játsszik a második fordulóban.

— A második fordulóban a résztvevők szabadon válasz- tott műveket, illetve a zenekari állásokat adhatják elő. Ekkor már nem játszhatnak függöny mögött. A második forduló után vita, megbeszélés lehet, de csak a titkos szavazás után.

— A darabokat nem kell feltétlenül végighallgatni.

c./ A próbajáték anyaga:

A próbajátékon játszandó művek száma, nehézségi foka a betöltendő státusztól függ. Összeállítása a szólamvezetői testület feladata. Az összeállításban nem vehet részt olyan zenekari tag, aki saját maga is indul a próbajátékon. Lehető- leg úgy kell a műveket kiválasztani, hogy azok eljátszása megbízható képet adjon a jelentkező muzikalitásáról, virtu- ózításáról és a zenekari munkára való alkalmasságáról.

18., A zenekari (művészeti) tanács:

A zenekari tanács (Z. T.) a zenekar szakmai érdekképviseleti szerve. Célja: A zenekar minél magasabb színvonalú művészi munkájának elősegítése, az ehhez szükséges felté- telek megteremtésében való aktív közreműködés, továbbá a munkáltató és a zenekar érdekeinek mindkét fél számára a

lehető legelőnyösebb egyeztetése, illetve érdekkellentét ese- tén a zenekar kollektív érdekeinek legmesszebbmenőkig va- ló képviselése.

Működése:

a./ A Z. T. saját tagjai közül elnököt és elnökhelyettest választ. Erre az alakuló ülésen kerül sor, melyet a Z. T. megválasztását követő 15 napon belül meg kell tartani.

— Az elnök képviseli a Z. T.-t minden olyan hivatalos fórumon, tárgyaláson, ahol nem elengedhetetlenül szüksé- ges vagy nem lehetséges mind az öt tag jelenléte. Ezekben a fórumokon az elnök csak a Z. T. tagjainak általános elkép- zeléseit képviselheti, ill. a fórumon történekről köteles a Z. T.-nak beszámolni és azt jóváhagyatni.

— Az elnök akadályoztatása esetén a Z. T.-t az elnökhelyettes képviseli, mindkettőjük akadályoztatása esetén pedig a Z. T.-t annak bármely tagja képviselheti.

b./ A Z. T. köteles legalább havonta egyszer ülést tartani, de ha fontos tennivalók ezt szükségessé teszik, gyakrabban is. Az ülések nem nyilvánosak, azokon csak a Z. T. tagjai, az esetleges meghívottak, ill. külső indítványozás esetén az indítványozók (pl. munkaadó) vehetnek részt.

Az üléseket az elnök vezeti. A Z. T. döntéseit nyílt sza- vazással vagy — bármelyik tag kérésére — titkos szavazás- sal hozza meg. Szavazategyenlőség esetén az elnök szava dönt. Többségi tartózkodás esetén a napirendi pontot újra kell tárgyalni. A kisebbségben maradt ellenvélemény kérés- re regisztrálandó.

c./ A Z. T. köteles a zenekarral minél szorosabb kontak- tust tartani, munkájáról legalább kéthavonta írásban (azt a hirdetőre kihelyezve), vagy szóban a társulatnak beszámol- ni, a zenekar tagjainak a művészi munkára és a zenekar mű- ködésére vonatkozó véleményét, javaslatait meghallgatni, összesíteni, és azt az együttes karnagyai illetve adminisztratív vezetője, indokolt esetben a munkáltató felé képviselni.

d./ A munkáltató a Z. T. részére évi ötvenöt szolgálatban kiegészítő fizet, amit a Z. T. tagjai a zenekar érdekében foly- tatott tevékenységükért egymás között az egymáshoz viszonyított munka arányában eloszthatnak. Indokolt esetben a Z. T.-tagok igazoltan távol maradhatnak egyes szolgálatokról, amennyiben azt az illetékes karmesterrel is egyeztetették.

A Zenekari Tanács feladatai és jogosítványai

A Z. T. feladatai:

a./ Próbajátékokra jelentkezők közül a meghívandók kivá- lasztása a szólamvezetői testület véleményét figyelembe vé- ve

b./ Próbajátékok, próbadirigálások eredményét közölni a munkaadóval

c./ Konstruktív együttműködés a zenekar karmestereivel a művészeti problémák megoldásában

d./ Konstruktív együttműködés az adminisztratív ügyek vezetőjével a zenekar szezonjának, illetve havi programjai- nak előkészítésekor

e./ Kapcsolattartás más zenei együttesekkel

f./ A zenekar képviselése a Magyar Szimfonikus Zeneka- rok Szövetségében

g./ A zenekar reprezentatív képviselése

A Z. T. egyetértési joggal rendelkezik:

a./ a munkáltató és a zenekar, mint munkavállaló közötti kollektív szerződés szakmai vonatkozású pontjainak megalkotásánál.

b./ A zenekar működési szabályzatának — mely a zenekari tagok kötelezettségeinek és jogainak írásos szabályozása — megfogalmazásánál.

c./ A zenekar karmesterei és adminisztratív vezetőjének szerződésénél.

d./ A munkáltató a zenekart érintő gazdasági és művészetpolitikai döntéseit illetően.

e./ A jutalmazások elosztásánál, illetve kitüntetésre felterjesztésnél.

f./ A külső intézmények, szervezetek, ügynökségek, stb. által szervezendő bel- és külföldi hangversenyeket, stúdió-, lemez-, TV-, video-, illetve filmfelvételeket, ezek karmestereit, szólistáit és műsorait illetően.

A Z. T. ellenőrzési joggal rendelkezik:

A Zenekar bevételeit (jogdíjak, szponzori juttatások, alapítványok, egyéb támogatások, rendkívüli jutalomkeretek, külföldi és belföldi honoráriumok) és kiadásait, továbbá az adminisztratív vezető és az üzletkötő levelezéseit illetően.

A Z. T. javaslattételi joggal rendelkezik:

a./ Eljárás kezdeményezésére a zenekar művészi színvonalát és jóhírét veszélyeztető, illetve munkáját elégtelenül ellátó taggal szemben.

b./ Nyugdíjzatás, illetve továbbfoglalkoztatás kérdésében.

c./ Próbajáték kiírására.

19., **A társulati ülés:** A zenekar tanácskozási és véleménynyilvánítási fóruma. A munkáltató köteles évente legalább kétszer összehívni és a zenekart érintő legfontosabb kérdésekről tájékoztatást adni. Rendkívüli társulati ülés a művészeti főtitkár és az érdekképviselők kérésére bármikor összehívható. A társulati ülések időpontját legalább egy

héttel korábban kell a tagsággal a hirdetőtáblán írásban közölni. A zenekari tagok a társulati ülés keretében felvethetnek közérdekű problémákat, megválaszthatják a zenekari vezetőséget, érdekképviselőket, az év zenekari művészt és véleményt nyilváníthatnak a zenekari vezetőség munkáját illetően.

20., **A hangversenyeken kötelező öltözékek:** A zenekari tag hangversenyen az alábbi öltözékekben köteles megjelenni:

— Nappali koncerten férfiak szmokingban (fehér ing, fekete csokornyakkendő, fekete haskötő, fekete hosszúszerű zokni, fekete fényes [lakk] cipő; nők fekete szoknyában, vagy nadrágban és fehér blúzban [színtelen harisnya, fekete körömcipő!].

— Esti koncerten a férfiak frakkban (fehér ing, fehér csokornyakkendő, fekete haskötő, fekete hosszúszerű zokni, fekete fényes [lakk] cipő; nők kizárólag hosszú, fekete estélyi ruhában. Ettől eltérő öltözéket a zenekari titkár engedélyezhet.

21., A zenekarba csak a szólamvezetői testület által elfogadott kiegészítő lista alapján lehet **kiegészítőt** hívni. A kiegészítő neve mellett fel kell tüntetni a hangszer, amin játszanak, illetve a pozíciót, amelyre hívhatók. Szükség esetén a kiválogatást próbajáték keretében kell végrehajtani.

Hegedűsök esetében, ha az elérhető kiegészítő csak a második hegedű szólamba való játékra kapott felhatalmazást és a hiányt az első hegedű szólamban kell pótolni, akkor a második hegedű szólam állandó tagjai közül kell a koncertmasternek és a második hegedű szólamvezetőjének kiválasztani azt, aki átül az első hegedű szólamba.

22., **Az év zenekari művésze** megválasztása kétfordulós, titkos szavazással történhet. A cím csak abban az esetben ítéldhető oda, ha a szavazás második fordulóját követően a legtöbb szavazatot elérő művész a szavazatok legalább 51 %-át birtokolja.

POPÁ PÉTER

SZATYORNYI PARTITÚRA

Beszélgetés Csaba Péterrel

CSABA PÉTER • Fotó: Moldvay József

◆ Péter, a Concertus Hungaricus immár második alkalommal lép fel veled Magyarországon, s noha ugyanezeket a tagokat, mint Rádiózenekart is vezényelted, a Művészeti Alapítvány által rendezett legutóbbi koncertet követően lelkes közönség jött oda, s azt kérdezték: „Ki ez az ember? Honnan jött? Miért nem ismerjük?” Mesélj magadról, légy szíves!

— Hát remélem, van egy pár ember, aki mégiscsak ismer Magyarországon, habár nem jövök túl gyakran... Ki vagyok? Egy zenész, egy muzsikus, aki a zenének több területén igyekszik dolgozni. Elsősorban persze hegedülök és vezényelek.

◆ Mondanál valamit a pályád kezdetéről? Hol tanultál, hogyan alakult az életed?

— Kolozsváron születtem, ott tanultam hegedülni, Zsurka Péternél. Ő Rados-növendék volt Budapesten, aztán kitelepült Erdélybe, és ott fejezte be az életét. Óriási pedagógus volt és óriási hegedűs, amíg meg nem bénult. Párhuzamosan zeneszerzést is tanultam, és már abban az időben elkezdtem vezényelni. Kórust is szerveztem iskolás éveim alatt. Terényi Edénél tanultam zeneesztétikát. A főiskolát Bukarestben végeztem. Ekkor

kezdtem el koncertezni. Nemzeti és nemzetközi versenyeken indultam, mint hegedűs, s nyertem díjakat, többek között egy első és egy második díjat a Paganini-versenyen. Turnéztam, ahogyan ez abban az időben ment, a volt szocialista országokban.

◆ Magyarországon is?

— Magyarországon tulajdonképpen 1977-től. Persze előtte sokszor jártam itt gyerekként a szüleimmel. Emlékszem, amikor Pesten voltak a Bartók-szemináriumok, jöttem és hallgatóztam. Természetesen Erdélyben is sok helyen felléptem. 1976-tól állami szólista lettem, amiből nagyon kevés volt Romániában. Úgy nézett ki a szisztéma, hogy a nagyobb zenekaroknak volt szólistájuk. Ez nem azt jelentette, hogy állandóan velük kellett játszani, de valamilyen formában hozzájuk tartozott az ember. Én a Szatmári Filharmonikusokhoz: velük adtam húsz koncertet évente. Ebben az időben, 1977-ben kezdtem jönni Magyarországra. Az első fellépésem Debrecenben volt. 1979-ben a Kocsis Zoli meghívásának tettem eleget, vele léptem fel: akkor kerültem kapcsolatba több emberrel a Zeneakadémián. Közöttük Simon Alberttel, aki ezen a szülőföldsten odajött, s miután megtudta, hogy én vezényelek, megkérdezte, nem akarok-e az Akadémia akkori zenekarával foglalkozni. Így kezdődött. Emlékszem, elhoztam a marosvásárhelyi zenekart egy turnéra. Elég emlékezetes koncertet adtunk az Akadémián. Felléptem többször Kocsis Zoltánnal, Ránki Dezsővel. Ekkor már készültek lemezeim is, és ebben az időben több nyugati országba is kijutottam.

◆ Mikor kerültél ki Franciaországba?

— 1983-ban utaztam először nyugatra. Franciaországban egy angliai út során maradtam kint.

Olyan volt a helyzet, hogy nem látam más kiutat. Nem vagyok egy kalandor típusú ember; de mit tehettem? Természetesen többször felvetődött a Magyarországra költözés gondolata, viszont a hivatalos áttelepedés olyan bonyodalmakkal járt volna, melyek következtében jó időre egyszerűen leáll az egész pályám. Én ezt nem akartam vállalni. Úgyhogy nem maradt más választásom, mert az ottani fizikai és lelki nyomást már nem bírtam. Muszáj volt valamit csinálni. Teljesen véletlenül lett éppen Franciaország.

◆ Lyonban mit csinálsz?

— Először Párizsban éltem a testvéremmel, aki csellista. Hamar kiderült, hogy ott sem könnyű a létezés, és főleg nem lehet azonnal érvényesülni, hacsak valaki nem pártfogolja az embert. Valahol el kellett kezdeni. Akkor csináltak egy új zenekart Lyonban, és én elvállaltam ott a koncertmesterséget félállásban. Ez nagyon jó volt, mert nem vett el túl sok időt, de tisztességes megélhetést biztosított. Plusz még érdekes is, hiszen amellet, hogy dirigáltam, én mégiscsak szólista voltam. Ez a munka viszont alkalmat teremtett rá, hogy belülről megismerjem, milyen is egy zenekar. Pár évig csináltam, s nagyon sokat tanultam ezalatt. A magam részéről minden karmesternek tudnám ajánlani: mindegy, hol, de játsszon zenekarban.

◆ Lehet, ez az oka, hogy nagyon sok fiatal karmester nagyzenekar elé áll és kudarcot vall, bár tehetséges és jó keze van?

— Hát igen. Ők azt hiszik, ez abból áll, hogy ott vagyunk a legnagyobb zenekar előtt, s rögtön a legnagyobb műveket dirigáljuk jobbra-balra, reggeltől estig. Elfelejtik, hogy ez pont olyan, mint egy családban. Más a felelősségérzete, ha tizennyolc évesen családapa az ember, és megint más, ha negyvenévesen. Ez nem jelenti azt, hogy kevésbé szereti a gyermekét, csak azt, hogy másképpen tud hozzáállni. Akármilyen tehetséges valaki, vesztélyes ezt a végénél kezdeni. Először több dolgon át kellene esni.

Dolgozni olyan zenekarokkal, amelyek — úgymond — szinte maguktól játszanak. A karmesterek egy része hajlamos azt hinni, hogy ha leüt valamit és az megszólal, az azért van, mert úgy jó. Ez nem mindig igaz. Az a helyzet, a zenekar hozza magát még akkor is, ha a karmester nem annyira jó és érdekes. A zenekarnak van öntudata. A különbség abban áll, hogy aki érti a dolgot és tud bánni a zenekarral, az háromszor annyit képes kihozni belőle. Tulajdonképpen annyit elmondhatok, én úgy gondolom, a karmesterség nagyon összetett dolog, sokféle tapasztalat szükséges hozzá, amivel nem valószínű, hogy húszévesen rendelkezni lehet.

Többek között ezért csináltam a koncertmesterkedést. Hívtak engem később Párizsba is, Londonba is nagy zenekarokhoz koncertmesternek, de én nem akartam az maradni. Én tapasztalatokat akartam szerezni, a mechanizmust megtanulni.

◆ Mi az oka annak, hogy a háború előtti években — és még azután is jónéhány évig — a budapesti Zeneakadémiáról kikerült hegedűsök uralták Európa — mit ne mondjak: a világ — színpadait, koncerttermeit; míg ma nem így van — ezzel szemben mindenhol Romániában végzeteket lehet hallani, látni koncertmesteri székekben szerte Európában?

— Erre én nem tudok precíz választ adni, viszont a jelenség érzékelhető. A háború előtt olyan pezsgő zenei élet folyt Magyarországon, főként Budapesten, ami segítette a fejlődést. Ez nem csak a hegedűre igaz — sok más területre is. Nagyon nagy személyiségek voltak jelen, és ennek voltak kihatásai. Itt van például az én mesterem, Zsurka Péter, aki Budapesten tanult. Ha ő nem Erdély felé indul, hanem Amerikába, ahogyan a többiek, előtte is ugyanolyan fényes karrier áll. Nagyszerű hegedűs volt és nagyszerű tanár. Nem tudom, hány növendék került ki a keze alól, de bizonyos, hogy mindegyik remek muzsikus. S ők nemcsak játszanak, tanítanak is. Ugyanakkor Bukarestben is volt néhány jó tanár és sok tehetséges gyerek.

◆ Mondhatjuk azt, hogy Romániában vagy Bukarestben létezik egy hegedűiskola?

— Egységes iskoláról nem beszélhetünk. Volt két-három tanár, aki sok jó muzsikust nevelt. Ezeknek a többsége ma Nyugaton él. Viszont volt olyan tíz év, amikor kijött tizenöt-húsz nagyszerű hegedűs, ami rengeteg.

◆ Mennyire ismered a magyar zenekarokat?

— Nagyon kevésbé. Sokáig nem jöttem Magyarországra. Egyszer Kurtág György járt Lyonban, valamiféle kurzust tartott, én pedig pont akkor dirigáltam egy Brahms-műsort ott. Eljött a legelső próbára, illetve csak benézett, befülett. Aztán minden próbára bejött, mind a hatra, és a koncertre is, természetesen. Esténként eljött Mártával és beszélgettünk. Ő abban az időben csinálta a Bartók-szemináriumokat, és egy-két hónappal később telefonált, hogy nem akarnék-e ott dirigálni. Persze mondtam, hogy szívesen, s így kerültem vissza Magyarországra. Attól kezdve rendszeresen jöttem évente erre.

◆ Hegedűsz és vezényelsz, hegedű- és karmester-mesterkurzusokat tartasz. Mi áll hozzád a legközelebb?

— Nehéz kérdés. A hegedű egy életre van, elvégre az ember ezt nem felejt el. Nagyon hozzám nőtt. Viszont fárasztó. Ötvenegynéhány országban léptem fel. Ezekre a koncertekre általában ugyanazt kérik; ritkán nyílik mód rá, hogy olyasmit játsszak, ami esetleg jobban érdekel. Éppen ezért az utóbbi időben nagyon sokat kamaráztam, ott ugyanis végtelen a repertoár. A dirigálással viszont úgy vagyok, hogy én gyerekkoromban is karmester akartam lenni. Ezt az ambíciómat mindig furcsálkodva fogadták azelőtt, hogy láttak volna vezényelni. Utána azt mondták: na jól van, dirigálj. Engem ez mindig érdekelt. Gyerekkoromban, amikor eljöttem Pestre, általában egy szatyornyí partitúrával mentem haza. Ez a mániám mindmáig megmaradt. Mesterkurzusokat tartok Amerikában, Japánban,

VISSZHANG A SVÁJCI ALPOKBAN

Franciaországban, Finnországban és Svédországban. Emellett fesztivált is rendezek: művészeti vezetője vagyok Svédország legnagyobb fesztiváljának. Nyáron lesz, fenn a Sarkkörön, s negyven koncert szerepel a műsorban. Ehhez hozzájön, hogy van Svédországban egy kamarazenekarom. Nagyon jó együttes, amelynek a zenei igazgatója vagyok. Velük turnézom és lemezeket csinálók. Franciaországban, Besançonban vagyok zenei igazgató: az operaszínházé is. Ebben a városban van talán Európa legfontosabb karmesterversenye. Itt elindítottam a szezont, és kidolgoztam a jövő évi tervét. Az opera most fog majd kinyitni...

◆ Magyarországra hívnak-e tanítani?

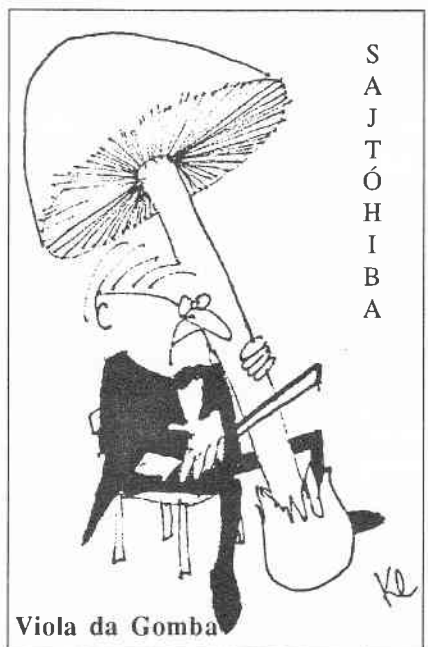
— A Bartók-szemináriumokat csináltam, azon kívül nem.

◆ Most már nem lenne akadály...

— Gondolom, nem. A Rádiózenekaron — akikkel nagy örömmel dolgoztam —, a Budapesti Vonósokon és rajtuk kívül más nem hívott meg. Valószínűleg van elég karmester.

◆ Remélem, ez változik majd, és hamarosan újra magyar pódiumon láthatunk viszont.

*Kérdő: Popa Péter
Lejegyezte:
Brém-Nagy Ferenc*

S
A
J
T
Ó
H
I
B
A

Viola da Gomba

A BM Duna Szimfonikus Zenekar svájci vendégszereplésen vett részt 1994. szeptember 14–26 között. Ez a 12 nap négy koncertre, valamint sok új zenészbarátság megkötésére adott lehetőséget vendéglátóinkkal, a langenthaler Lehrergesangverein Oberaargau és a kriegstetteni Wasseramt Kreis Singen kórossal.

A műsor igazi kulturális csemege volt a svájci zenerajongóknak. Az első két koncerten Lagenthalban és Herzogenbuchseben Mozart-estet tartottunk. A műsorban a B–Dúr Fagottverseny, majd a Requiem csendült fel, nemzetközi szolista-gárdával. A Fagottverseny szolista-gárdája a zenekar tagja, Szabó Zsolt, karmestere vezető karnagyunk, Deák András volt. A Requiemet vendéglátóink karmestere, Markus Oberholzer dirigálta. Vérébéli muzsikust ismerhettünk meg személyében. Főlkészültsége példaértékű volt, és nagymértékben hozzájárult a kritikákban megjelent igen jó minősítéshez.

Az utolsó két előadáson Tippet: Korunk gyermeke című műve hangzott el. Igazi mélyérzelmű mestermunkáról van szó; kár, hogy Magyarországon nemigen játszott darab. A feladat nehézsége és szépsége óriási koncentrációt eredményezett. Szinte vibrált a levegő, a közönség tökéletes csendben hallgatta a művet, majd a végén szünni nem akaró tapssal jutalmazta az együttesek művészeit, valamint a szolista-gárdát. A kritika és a közönség visszajelzései alapján is igazi sikerként könyvelhetjük el ezeket a hangversenyeket.

A mai nehéz gazdasági helyzetben, mikor a régi partnerek megtartása is nehéz, nemhogy újak szerzése, fölmerül a kérdés: miért pont egy magyar zenekart hív meg egy svájci kórus? A válasz több helyen keresendő. Természetesen a minőségi munka az első. Ahhoz, hogy a nemzetközi porondon is megálljuk a helyünket, föl kell vennünk a versenyt a helyi zenekarokkal, és ez gyakran nem is olyan könnyű. Elég csak a zenekar katasztrofális hangszerállományára gondolnunk, amely egy-két éven belül lehetetlenné fogja tenni a minőségi munkát. A második a nemzetközi kapcsolatok kiépítése. Van egy mondás, miszerint a pénz is ott fial, ahol már van. Így van ez a koncertezéssel is. Két évvel ezelőtt a zenekar évek óta ismétlődő téli turnén vett részt Németországban.

Az előadás után megkeresett minket a kórus szervezője, és koncertlehetőséget ajánlott fel zenekarunknak. Így tavaly elsőként Haydn: Évszakok című oratóriumát adtuk elő két koncerten. Ennek folytatásaként jött létre ez a négy koncert. Legnagyobb örömünkre az eltöltött két hét nem csak száraz munkakapcsolatot eredményezett, hanem igazi zenészbarátságok létrejöttét is. Annál is inkább, mivel a kórustagok a szó legszorosabb értelmében váltak vendéglátóinkká, hiszen a zenekari tagok a kórus tagjainál kaptak szállást. Betekintést nyerhettünk a svájci emberek hétköznapjaiba, s örömmel láttuk, hogy az érdeklődés kölcsönössé vált. Megható példája volt ennek, hogy a búcsúvacsora meglepetéseként a kórus magyar nyelven énekelte el Himnuszunkat.

Nagy odaadással készültünk a vendéglátás viszonzására, melyre 1994. október 9–16 között került sor, mikor is a langenthaler kórossal október 12-én a Mátyás Templomban, majd október 14-én a BM Duna Palotában Mozart Requiemjét adtuk elő. Szolista-gárdánk a Magyar Állami Operaház művészei voltak: Kertesi Ingrid, Németh Judit, Berkes János, Szüle Tamás. A svájci sikersorozat itthon is folytatódott. A két teltházas előadáson a közönség szünni nem akaró vastapssal köszönte meg a zenekar és a kórus muzsikáját.

Őszintén reméljük, hogy az a barátság, amely a két együttes között kialakult, még sok olyan produkciót tartogat számunkra, melyek hangjai fölverik a templomok és koncerttermek csendjét.

☞ Szabó Zsolt
a művészeti tanács
elnöke

„Az átalakulás nem megy máról holnapra...”

Kérdések Hajdók Judithoz, a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar igazgatójához

- **Kérem, mutassa be a zenekart! Mikor alakult, hány fővel, milyen az összetétele?**

— Zenekarunk a 60-as évek elején adta első hangversenyeit; az akkori zenekar magja a zeneiskola tanári karából került ki. '68-ban vált félhivatalossá a zenekar, a Művelődési és Sportház keretén belül működött. Az évről évre rá háruló fokozódó terhek meghaladták egy amatőr együttes teljesítőképességét.

A színvonalbeli követelmények, a fellépések számának növekedése, valamint a más megyék hivatásos zenekarainak elszívó hatása miatt 1974. július 1-jével önállóan gazdálkodó szerv lehetett a zenekar Vas Megye Tanács fenntartásával, a Művelődésügyi Osztály irányítása alatt. A 45 fős létszámmal induló együttes 1977-re ért el 65 fős létszámot, azóta, sajnos, csak néhány zenészstátusszal bővültünk. Zenekari létszámunk ma 71 fő. Nem sok.

- **Milyen a zenei élet, a komolyzene iránti érdeklődés Szombathelyen és környékén?**

— Pótolhatatlan fejlődési lehetőséget nyújtott a zenekarnak az egykori Zsinagóga újjáépítése és hangversenyteremként történt megnyitása. A zenekar használatába került ez a hangversenyterem, a Bartók Terem. Kedvező templomi akusztikája, illetve a nyugodt próbalehetőséget biztosító körülmények mindig jelentősen segítették a felkészülést. Ugyanakkor a város polgársága is mindig szívesen látogatta a műemlék-jellegű épületben szépen kialakított hangversenytermet. Így az elmúlt évtizedekben törzsközönségünk alakult ki, hangversenyeink telt házzal mennek.

- **Zenekaruk létszámát tekintve jóval kisebb, mint általában egy szimfonikus zenekaré.**

Hogyan oldják meg a tagok esetleges helyettesítését?

— Sajnos, valóban nagyon kicsi a létszám, pláne, ha hozzáesszük, hogy 9–10 zenész gyermekgondozáson van. Helyettesítésük és további kiegészítők hívása egyre nagyobb gondot jelent. Nem egyszer 20 kiegészítőt is hívunk, és ez meglehetősen körülményes. A városnak nincs színháza, tehát színházi zenekari tagok sincsenek a környéken, zeneművészeti főiskola sincs, így itt a „zenészek”, zeneművészek szinte csak mi vagyunk. Száz, akár kétszáz kilométerről hívunk néha kiegészítőket, főleg, hogy színvonalunk, hírnevünk miatt nem érhetjük be közepesekkel... Természetesen a megbízási díjakon kívül szállás- és útiköltséget is kell fizetnünk. Ez évente összesen több millió forint, amely összeg persze függ a műsor-összeállítástól, illetve a koncertprogramoktól, amelyeket felkérésre teljesítünk. Nagyon szeretnénk státusz bővítést, hiszen a zenekari összhangzás miatt állandó emberekre van szüksége egy hivatásos zenekarnak, akik éveikig csiszolódnak egy adott együttesben. És, ha ez egyáltalán még fokozható, egyre rangosabb felkéréseket kapunk, így féltő, hogy a kiegészítők költségei egyre megfizethetlenebbek lesznek a meghívó partnereknek, hiszen a felkéréseknél a költségeket rájuk terheljük, és ma senkinek nincs pénze.

- **Van-e utánpótlás?**

— Nem könnyű erre válaszolni. Bizonyos szolamokban próbajáték esetén óriási a jelentkezés, ritkább hangszereken pedig kérdéses az utánpótlás. A következő években nem tudom, hogyan lesz, hiszen ma nem kapnak lakást a letelepülni szándékozó zenészek, s kedvezményes ideiglenes szállást sem tud biztosítani nekik a város. A lakásprobléma jelentkezik a már néhány éve nálunk dolgozó fiatal zenészek-

nél is, hiszen itt, Szombathelyen, még az albérlet is nagyon drága. Remélem, nem vezetnek ezek a gondok fluktuációhoz.

- **Miből él a zenekar? Milyen támogatásokat kapnak?**

— Furcsa módon a „diktatúra-ként” jelzett korszakban nagyon jól ment a zenekarnak, hiszen a központosított hatalomban előfordulhatott, hogy az az egy-két döntéshozó felelős éppen kultúra- és művészbarát volt. Itt is ez történt. A korábbi zenepártoló megyei vezetésnek köszönhetően épült a Bartók Terem, önálló lett a zenekar, az átlagosnál jobb fizetési lehetőséggel és lakásmegoldással, illetve tisztességes hangszerparkkal. Jó zenészek jöttek ide és maradtak közöttünk. Ma a külső körülmények a visszájára fordultak azáltal, hogy még mindig a megyei fenntartás vonatkozik ránk. Ugyanis e négyéves politikai periódusban a megyék szerepe tisztázatlan volt, kevés feladatot rendeltek nekik, ezáltal kevés központi támogatást is kaptak. Például a városi önkormányzatok lakosság szerinti fejkvótában részesültek művelődési célokra; a megyei önkormányzatok azonban ilyen támogatást nem kaptak, tehát nagy „falat” voltunk nekik. Ez a négy év nagyon kedvezőtlen volt a zenekarnak; nem marad nyom nélkül az emlékezetében. Két évvel ezelőtt szinte mindig ott lebegett a zenekar előtt a megszűnés lehetősége. Nem sok jó hangzott el a közgyűléseken a zenekar kapcsán, legalábbis napirenden volt a lét-nemléte kérdése, bár ebben, sajnos, közrejátszik az, hogy a megyei képviselők 20–40–60 kilométerre laknak Szombathelytől. Lobbyzni lehetetlen. A legtöbb képviselő még nem tudott eljutni a Bartók Terembe, és felelősséget azért a kistelepülésért érez, ahol polgármesterként megválasztották. Remélhetőleg az új önkormányzati választás változást eredményez, ha csak már

azáltal is, hogy a decemberi választáskor hasonlóan a települési, városi választásokhoz, a megyei képviselőket is választani fogják, és a „megmérettetés” egyben más hozzáállást is feltételez.

- **Szombathely városa nem is támogatja a zenekart?**

— De, támogatja. A megye és a város négy évvel korábban úgy egyezett meg, hogy kétharmad–egyharmad arányban osztoznak a költségeken. Ezt egyébként mindkét fél máshogy értelmezi.

- **Összesen tehát mennyit kap a zenekar?**

— Idén a beralapunk tb-vel együtt 44,5 millió. A megyei fenntartótól és a városi támogatótól összesen negyven millió pár százert kapunk. Ebből következik az is, hogy az egyéb kiadásokra pedig semmit. Például a Bartók Terem fűtésére sem, ami szintén pár millió évente. Nem beszélve az egyéb rezsiköltségekről és a szakmai működésről. Egyébként a 44,5 milliós bér nem tartalmazza az „F” kategóriások bérkülönböztetését. Azt hiszem, tizenegy zenészt emeltünk ki, ám csak néhányat hagytak jóvá. Munkáltatóként mégsem soroltam vissza senkit, mert a visszasorolással nem értek egyet, így tehát nem is írhatam alá a visszasorolásokat.

- **Tehát a Bartók Terem rezsijére nem kapnak fedezetet?**

— Nagyon sok a jogi tisztázatlanság a zenekar körül. Például nincs meghatározva, mivégre vagyunk. Az 1992-ben kelt alapító okirat inkább vonatkozik egy művelődési házra, mint egy művészeti intézményre. Nem tudom, ki határozta meg, hiszen akkor én még nem voltam itt. Eszerint például az intézmény alaptevékenysége a felnőtt és ifjúsági hangversenyek szervezése, kiemelkedő zenei rendezvények segítése, vagy nemzetközi zenei együttműködésben részvétel. Ehelyett feladatunkat és szerepünket célszerűbb lenne így megfogalmazni: az egyetemes szimfonikus zeneirodalom magas szintű tolmácsolása, értékteremtés, az élő zeneművészet által a közönség nevelése, a magyar zeneművészet hagyományainak külhoni képviselése, reprezen-

tatív kortárs zene bemutatása, új zeneszerető közönség kinevelése. Tisztázatlan ügy a Bartók Terem is, hiszen az a város ingatlana. És mi, ugye, nem a város intézménye vagyunk. Csak a zenekar vezetése érzi feladatának, hogy helyet, lehetőséget adjon a város egyéb zenei együtteseinek, koncertjeiknek, vagy az iskolák jubileumi kórushangversenyeknek. Senki nem kérdezi, miből fedezzük a világítást, a hangszerhasználatot, a teremrendezés javítását. A város egyébként ebben az évben nem támogatja a nagyhírű Nemzetközi Bartók Fesztivált és Szemináriumot sem. Szinte hihetetlen! Bár a polgármesternek van egy ígérete erre...

- **Tehát a megyei és a városi önkormányzat nem segíti a munkájukat?**

— Ez a néhány év nem volt szerencsés, így mondanám. A megyei felállásban — a távolságok miatt — nem alakulhatott ki egyelőre a demokrácia egyik ismérve, nevezetesen, hogy a döntéshozatal, döntéshozatal és végrehajtás külön fórumokon történjék. A hivatal pedig adminisztratív és bürokratikus intézkedéseket volt kényszerű bevezetni pénzüke miatt, céllenőrzéseket, általuk követelt munkaterv teljesítést — mindez nem könnyítette meg a zenekar munkáját. Azonban változás várható, egyébként is alulról segíteni kell, kezdeményezni. A városi képviselők gyakran látogatják hangversenyünket, udvarias a kapcsolataink.

- **De hogyan alakulhatott ki ilyen kedvezőtlen környezet a „neves” Szombathelyi Szimfonikus Zenekarnál?**

—Egyéb tényezők is közrejátszottak. Petró János igazgató–karmester távozása nem szélcsendben történt. Belsőleg nyilvánvaló bolydulás előzte meg. Ő, úgy tűnik, egyelőre nem maradt a zenekar támogatója, és ez kihat külsőleg is, a kapcsolatai révén. Vezetése alatt törvénytelenül felgyülemlett a sokévi egykezű hatalom több szokásos káros hatása; olyanok, mint például a kontraszelekción, a minden gazda-

sági ismeretet nélkülöző dolgozó alkalmazása gazdasági vezetőként, stb. Az átalakulás–átalakítás nem megy máról holnapra. A rákövetkező időszakban váltották egymást a vezetők a zenekar élén, menetrendszerűen félévenként: először egy önkormányzati biztos a megyei hivatalból, majd egy külső pályázó, utána pedig havonkénti — nota bene! néha hó közepi — intervallumokban megbízott zenekari zenész. Tehát először adva volt egy szakmailag nagyon erős zenekar, erős átalakulási belső kényszerrel, felelős vezető, illetve egyáltalán vezető karmester nélküli időszakban, kedvezőtlen külső környezetben. Ennyi.

- **Aztán mi következett?**

— Az igazgatói pályázatot elnyervén én minden hely- és helyzetismeret nélkül jöttem Szombathelyre, s ámultam a gazdasági és egyéb nehézségeken. A művészeti vezető, Robert Houlihan pedig a nyelvünket sem beszéli, tehát ezekben az ügyekben nem képes segíteni; talán nem is érzi feladatának.

- **És a jelen?**

— Nagy a haladás. Kezdenek kialakulni a játékszabályok a zenekaron belül, például hogy a szólamokban mi a szólamvezetők felelősége; munkamegosztásuk hogyan oszlik meg; próbajátékokon kik szavaznak; le lehet-e váltani egy szólamvezetőt, stb. Néhány dologban élen járunk a regionális zenekarok közül. De ez időbe került. És a zenekar eközben folyton felülbírálja önmagát. Például megválaszt egy zenekari bizottságot, egy év múlva pedig újra cseréli. Így helyes. Ez így kristályosodik. Kár, hogy néhány idősebb kolléga, „oszlopos tag”, most ment nyugdíjba. Ők egyébként alapító tagok voltak, az újak pedig még egyelőre a tájékozódással vannak elfoglalva. A megyei közgyűléstől most szeptemberben kaptunk nagy elismerést. Az állandó magas szintű teljesítményt méltányolják, bel- és külföldi sikereink híre eléri őket.

- **Ennyi gazdasági, illetve egyéb probléma nem tükröződik a zenekar játékában? Honnan a sikerek?**

— Bámulatos, de ha fellép a zenekar, csak a színvonal fontos. Ennek nyilván oka, hogy zárt közönség. Művészek. Életük a zene. És bár a kisközönség mindig belterjes, rettenetes erő van bennük; kohézió, és nagyon tudnak összpontosítani. Életemük a zene, egymásra szorulnak, megértik egymást. Összetartanak. Másrészt pedig az amúgy is jó zenészeknek Robert Houlihan nagyon igényes próbákat tart.

• **Milyen eredményekkel büszkélkedhetnek?**

— Csak eredményekkel büszkélkedhetünk. Nemzetközi Bartók Fesztivál és Szeminárium, idén pl. Eötvös Pszichokozmoszával, '95-ben Kurtág-műsorról. A Magyar Televízió Nemzetközi Karmester-versenye, Tavaszi Fesztivál. Talán kiemelném az október elsejei fellépésünket a Zeneakadémián a Zene Világnapján, a Korunk Zenéje sorozatban, rádió- és tévéfelvétellel. Korunk zenéjét egyébként újra sokat szeretnénk játszani: ez volt a megkülönböztető profilunk a közelmúltban. A Bartók Teremben két nagy bérletet vezetünk, és az összes városi hangversenyünket tekintve széles spektrumot vonultatunk fel.

• **Például?**

— Például vannak a hagyományos összeállítású koncertjeink. Egy nyitány, egy versenymű kiemelkedő szolistával, szünet után pedig egy szimfónia. Aztán vannak egy-egy zeneszerző köré csoportosított hangversenyeink. Ez évben Beethoven-estünk volt, amelyet Rohmann Imre vezényelt, illetve közreműködött benne; Mozart-est, és egy Bartók-hangverseny az évforduló kapcsán Ligeti vezényletével. Tematikus hangversenyünk például az évadban a „Szerenád-hangverseny” egy-egy Dvorák-, Britten-, és Brahms-szerenáddal; illetve „Ki viszi át a szerelmet” címmel szerelmi költészettel gazdagított hangverseny, César Franck: Psyché című művével és De Falla: Bűvös szerelmével. Népszerű muzsika hangzik fel a közkedvelt szilveszteri hangversenyeinken, farsangi koncertünkön pedig Cimarosa: Karmesterét mutatjuk be. De nem tudom valamennyi előadásunkat felsorolni. Zenekarunknak nincs színházi előadásokon való közreműkö-

ködési kötelezettsége, így az évi 85 hangversenyünk ifjúsági hangversenyeit leszámítva, néhány ismétléstől eltekintve valamennyi hangversenyünk más. Ez állandó löketet ad a zenekarnak, illetve frissen tartja a közönség érdeklődését. Egyébként a nem hagyományos koncertprogramokat én kezdeményeztem, hiszen a közönségnek, előadóknak előbb-utóbb unalmas lesz a szokványos összeállítás. A változás a fejlődés biztosítéka.

• **Tehát akkor mit tartanak repertoáron?**

— Valamennyi szimfonikus mű a repertoárunk, vagyis inkább minden szimfonikus művet meg tudunk játszani „nem középiskolás fokon”. Manapság végre nem tipikus a barokk művek szimfonikalizálása, tehát ritkábban játszunk barokk zenét. Bach Magnificatja lesz műsoron karácsonyi hangversenyünkön. A szimfonikus repertoárból mindent műsorra tudunk tűzni, a huszadik századi zenének pedig talán specialitái is vagyunk.

• **Mégis, nincs valami, amit még megemlítené?**

— Hogyne lenne. Például a „Szent hegy” (Der heilige Berg) című némafilm bemutatása, amit a korabeli gyakorlatnak megfelelően élő zenével fogunk játszani. Ezt egyébként Bécsben adjuk előzetesen elő, egy másik film társaságában.

• **Bécsben?**

— Hogyne. A Konzerthausban. Gyakran szerepelünk Ausztriában. Közel vagyunk a határhoz. A Musikvereinen például november 13-án adtuk elő Brahms: Német requiemjét. Közismertek vagyunk Ausztriában: Savaria Symphonieorchester névvel.

• **Ezek az osztrák fellépések nyilván sokat hoznak a konyhára...**

— Osztrák fellépéseink kétfélek. Egyrészt a kisebb területek zenei potentátjainak felkérésére — ők egyébként többnyire kórusvezetők vagy hangszeresek — „bérmunkát” végzünk. Ez néha katasztrofális szakmailag vagy erkölcsileg, hiszen ez az ún. kulturális prostitúció. Má-

sikféle fellépéseink a híres koncerttermi hangversenyek, jó karmesterrel.

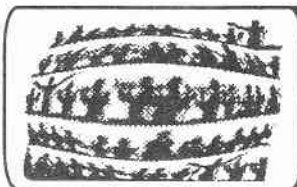
• **Tehát ezek segítik ki Önöket anyagilag a bajból?**

— Egyrészt a központi támogatás biztosította minisztériumi pályázat — ez évben 11 millió forint. Másrészt valóban az osztrák fellépések. Kedvező turné lehetősége nem tűnt fel mostanában. Viszont ezek az osztrák fellépések biztosítják a működésünket. Ezek számszerűleg kevesebbek, mint régebben, hiszen például egy évtizeddel ezelőtt el tudott vállalni a zenekar olyan hangversenyt is, ami csak a zenészek rapidíját, illetve a betanítást állta, busz-, hangszerszállítási költséget már nem, vagyis „deficitos” volt. Erre ma nincs lehetőség. A mai osztrák hangversenyeink jobban fizetnek. A zenészek össznapidíja ugyan kevesebb, viszont nem kerül fizetéképtelenségbe a zenekar, illetve marad időnk a helybéli közönséget szolgálni. Ez fennmaradásunk feltétele.

• **Mik a terveik? Mik a vágyaik?**

— Akadnak. Mindent, mindig, minél jobban. Először. Másodszor: a belső utak kialakuljanak, a helyi önkormányzati viszonyok letisztuljanak. Hiszen évi 150 rendezvényt bonyolítunk le, köztük fesztiválokat. Ehhez megfelelő számú személyzet is kellene, mert fennáll a borulás veszélye. És azok a hangversenyszervező intézmények, amelyekkel kapcsolatban állunk, szintén találják meg végleges működési lehetőségüket, például az értékes sorozatokat folytató Interart pénzügyileg; a Nemzeti Filharmónia pedig az évi 1400-1700 rendezvényéből válassza ki azt a néhány százat, amelyet vezérelvben, reklámban, szolgáltatásban a piacgazdaságnak megfelelően lát el. És harmadik kívánságként (a mesében is három van): a zenekar ez évben eljusson Írországra, valamint kiadhatunk új, jó minőségű CD-t, mint amilyen éppen megjelent. Nem ártana az sem, ha a zenészek többet keresnének...

Kérdező:
Ószi-Tóth Gábor

ZENEKARI KULTÚRÁNK TÖRTÉNETÉBŐL

(I.) Banistertől a Pest–budai hangászokig

II. György angol király kedvelte udvari karmesterét, John Banistert; olyannyira, hogy még Párizsba is elküldte fenséges francia kollégája hírneves hegedűseinek játékát tanulmányozandó. Hanem 1666-ban kipenderítette a király Banistert karmesteri állásából, ráunván a Londonba szerződtetett francia hegedűsök elleni intrikáira. Gondolt egyet Mr. Banister, és 1672-től zenekari hangversenyeket rendezett a londoni polgároknak a tulajdon házában, belépti díj fejében, a zenetörténet első jegyárusítással egybekötött zenekari koncertjeit!

A zenei praxisban forradalmi jelentőségű e találmány. Azideig ugyanis zenekar fenntartását csupán uralkodók és főrendek engedhették meg maguknak a rangbéliek szórakozására és műélvezetére: polgárnak ilyesmire nem futotta. Banister kiszámította, hogy ha a nagyobb együttes működtetésének költségeit részekre bontja és belépti díj formájában az érdeklődőktől beszedi, a zenekart egyénenként fizetni nem tudó feltörekvő alsóbb néposztály tagjait is részesítheti az orchesterhangzás gyönyörűségében. A találmány Európa boldogabb, nyugati fertályán el is terjedt hamarost. Hozzánk jó száz éves késéssel jutott el.

A pozsonyi színházban 1773. december 3-án szimfóniákat játszottak. A pesti Német Színház 1795. Július 21-ére szóló színlapja Haydn-szimfóniát hirdet az előadás szünetére. A fizető közönségnek rendezett első zenekari hangversenyek nyomai ezek. Történetünk persze nem itt kezdődik. Pozsonyi palotájában a hercegrímás már 1729-ben 25 tagú, a kor fogalmai szerint monstre zenekart működtetett (a vonóskar mellett 2–2 fúvóssal, timpanistával, hárfással — különös módon fuvolás nem volt egy sem). A két Haydn karmesteri szolgálatát Esterházy hercegnél, illetve a nagyváradi püspöknél — kinek utóbb Dittersdorf is karmestere volt — megemlíteni már közhelyszámba megy. Ám az már a magyarországi fejlődés sajátossága volt, hogy — polgárság híján — az udvari zenekarok egyikéből sem alakult a későbbiekben közszolgálatú hangversenyzenekar.

Összehasonlításként megemlítem, hogy a múlt század elején még százegynéhány önálló hercegségre–grófságra–örgrófságra tagolt Németország főúri együttesei rendre átalakultak hivatásos városi, közhasznú zenekarokká. Így történhetett, hogy a megboldogult NDK-ban — az új alapításokkal egyetemben — 83 profi szimfonikus zenekar működött, vagyis 200 ezer lakost látott el egy-egy együttes. Ezeknek a felét ugyan megszüntették az ország újraegyesítése után, ám az úgynevezett „új tartományokban” a zenekar/lakosság aránya még mindig sokkal kedvezőbb, mint nálunk, ahol — lévén 15 teljesen profi zenekarunk — 700 ezer lakost lát el szimfonikus zenével egy együttes. Ráadá-

sul ez az arány is csupán madártávlatból szemlélve érvényes, mivel a nagyegyüttesek háromötöde a fővárosra koncentrálódik, míg a magyar vidéken 1.420.000 polgárra jut egy zenekar.

A fizető közönségnek rendezett, nyilvános zenekari hangversenyek — mint azt pozsonyi és pesti példán említettem volt — első bázisa a színház, melynek zenés darabok előadásához szerződtetett tagja volt néhány hangszeres muzsikus. A pesti Nemzeti Játsszó Társaság, melynek „tíz állandó szerződtetett zenésze” volt (szerződésből idézek), karmesteréül Lavotta Jánost, a jeles hegedűst és verbunkosszerzőt nyerte meg. Az 1792. július 22-i színlap közli: „A muzsika igazgatását már régen különös talentomairól esmértes Lavotta úr vállalván magára, oly állapotban teszi a muzsikát, hogy nemcsak válogatott szimfóniákkal, hanem nemzeti magyar táncnótákkal is gyönyörködtesse az érdeemes nézőket.” Húsztagú zenekar működött közre Lavotta Pesten, 1793. március 22-én rendezett Muzsikális Akadémiáján (magyarul: hangversenyén). Színházi zenészek és kísérők játszottak.

„A magyar zenekari hangversenyek történetében a legfontosabb mozzanat az egyes magyar városok zenei egyesületeinek megalakulása volt” — írja zenetörténetünk tudós kutatója, Major Ervin. Az egyesületek zenekarfenntartók voltak, egészen 1949-ben bekövetkezett erőszakos felszámolásukig. Úttörő ebben is Pozsony, a koronázó- és diétai város (1817). A szabadságharc leveréséig működött Pestbudai Hangászegyesület 1836. október 16-án tartotta alakuló közgyűlést; zenekara november 27-én mutatkozott be, s vállalt a továbbiakban fontos szerepet a város zeneéletében. Műsorán szerepelt Beethoven II.–VII. szimfóniája; Mozart G–moll- és Jupiter-szimfóniája; mindkét Haydn-oratórium; s nem egy kortárs magyar alkotás.

Magyarok — kisebbségben

„Nehogy művészi tekintetben a kül- és belföld művelt városai mögött maradjunk, alulírottak megbeszéltük Pest és Buda legjobb művészeivel, és hajlandók vagyunk a következő tél folyamán, élünkön Erkel Ferencsel, a Nemzeti Színház zenekarának közreműködése, valamint neves művészi erők bevonásával »filharmóniai hangverseny« címen 4–6 nagy hangversenyt rendezni.” Így kezdődik a Doppler-fivéreknek, Ferencnek és Károlynak a szabadságharc leverése utáni legfőbb hatalmi szervezethez, a Helytartótanács-hoz 1853. augusztus 30-án küldött beadványa. Leghosszabb folyamatos múlttal rendelkező együttesünk, a Filharmonikusok születésnapja ez. A beadvány készítői a Nemzeti karmesterei, fuvolások és zeneszerzők, a galíciai Lembergben (ma: Lvov, Ukrajna) születtek. Az 1853. november 20-án

bemutakozott Filharmonikus Zenekar 46 tagja közül mindössze három muzsikusként volt magyar neve — róluk sem tudni, vajon magyarított-e —, a többi német és cseh. Még az 50. jubileum évében is mindössze két magyar akadt a 29 fős fúvós-szekcióban! A Bach-korszakban érvényes gyülekezési tilalom, majd a felfüggesztett egyesülési szabadság következtében a zenekar csupán a kiegyezés után alakulhatott egyesületté; alapszabályát 1867. augusztusában nyújtotta be, s azt 1870-ben hagyták jóvá.

„Nehogy művészi tekintetben a kül- és belföld művelt városai mögött maradjunk...” — 1853-ban a hazai és a nemzetközi fejlődés még nagyjából szinkronban volt, hisz például a Wiener Philharmoniker alapítása mindössze 11 évvel előzte meg a mi együttesünk születését. A zenekart kiváló karmesterek irányították: Erkel Ferenc; fia, Sándor; s kettejük között évekig Richter János, ki utóbb a bécsi Udvari Opera, a fiatal Bayreuthi Fesztivál ünnepelt dirigense. A Filharmonikus hangversenyek „költözőkódései” Pest-Buda zenei érdeklődésének mértékét is tükrözik. Az első 12 esztendőben a Nemzeti Múzeum nem túl tágas dísztermében játszottak. Az „új” Vigadó felépülte (1865) után annak kétezer főt befogadó termében, amely persze nemigen telt meg; tragikusan rossz akusztikájú bálteremben (a mai Vigadó hangzása egyenesen ideális az ostromban elpusztult épülethez képest). A világháború megnövekedett zenei igényét kielégítendő — klasszikus értékek nyújtottak ez idő tájt vigaszt — 1914 őszétől a 2400 üléses rendelkező Népopera-ban (ma: Erkel Színház) működtek filharmonikusaink. Az 1907 tavaszán megnyílt új Zeneakadémián mindössze egy alkalommal, kivételként léptek fel (1916. január 12.); 1917-ben visszatértek a Vigadóba. 1921 őszétől koncertjeik állandó otthona a félannyi ülőhellyel rendelkező Zeneakadémia, összhangban az inflációs évek súlyos gazdasági helyzetével. Ekkor vezették be — lényegesen olcsóbb helyárral — a nyilvános főpróba intézményét. Bérletes koncertjeit az operában lekötött zenekar a hétfői esti színházi szünnapon tartotta, a főpróbát az előadással akkor szintén nem terhelt vasárnapi matiné-időben. Az Operaház 1930 ősze óta ad otthont a Filharmonikus estéknek, megtartva a zeneakadémiai nyilvános főpróba rendszerét. 1939-től rendezett az együttes olcsó helyáru ifjúsági és munkás-hangversenyeket.

Az operai szolgálat roppantul megnehezítette, hogy a Filharmonikusok kimozduljanak Budapestről; ezt először 1915-ben teheték (Bécs, Pozsony); majd 1918 őszén (Berlin). Hosszabb külföldi turnét 1945-ig hármat vállalhattak (1928., 1936., 1937.); viszont a két háború között több-kevesebb rendszerességgel felkeresték a magyar vidék városait, amelyek közül egyben sem működött hivatásos szimfonikus zenekar. (Az első, a Debreceni MÁV Filharmonikus Zenekar 1952. január elején került professzionális körülmények közé.)

Havi fix az Opera-zenekarnak

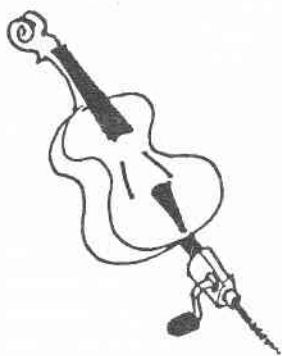
A Filharmonikusok helyhez kötöttek voltak, mint a jobbagyok. Alapításukkor korszerű formának számított, hogy a színházi profi zenészek tudásukat hangversenyteremben is kamatoztathassák. Csak hogy nálunk 90 éven át teljesen azonos volt az operai zenekar a Filharmonikusokkal, míg például a kétféle feladatot ellátó lipcsei Gewandhausorchester, a drezdai, berlini Staatskapelle létszáma századunkban lehetővé tette a színházi és koncerttermi feladatok párhuzamos ellátását. A Bécsi Filharmonikusok meg egyenesen „válogatott csapata” a Staatsoper zenekarának. Mivel pedig az Operaház a 20-as évek derekától évadonként 12–13 premier-felújítást abszolvált, s rendszeresen szerződöttetett próbaidényes vendégkarmestert, a Filharmonikusok fellépéseit igen gyakran nem lehetett kellően előkészíteni. Mindazonáltal 1940-ig — jóllehet Budapesten temérdek szimfonikus zenekar működött — az Operaház zenekara volt az egyetlen, amelynek tagjai havi fix fizetést — mégpedig magasat! —, szociális ellátást, nyugdíjat élveztek. Elgondolható, hogy a legjobb muzsikusként válogatottja volt, bár ehhez hozzá kell tennem: fúvós-kultúránk roppant elmaradása következtében a fák és rezek színvonala a vonósokéval meg sem közelítette; helyzetük magaslatán csupán a szólamvezetők állottak.

Az 1940 őszén átszervezett Székesfővárosi Zenekar (ma: ÁHZ) volt a történelmi és trianoni Magyarország első mai értelemben vett hivatásos hangversenyző zenekara. Erről és az egész zenekari tájképről legközelebb.

(Folytatjuk)

✎ Breuer János

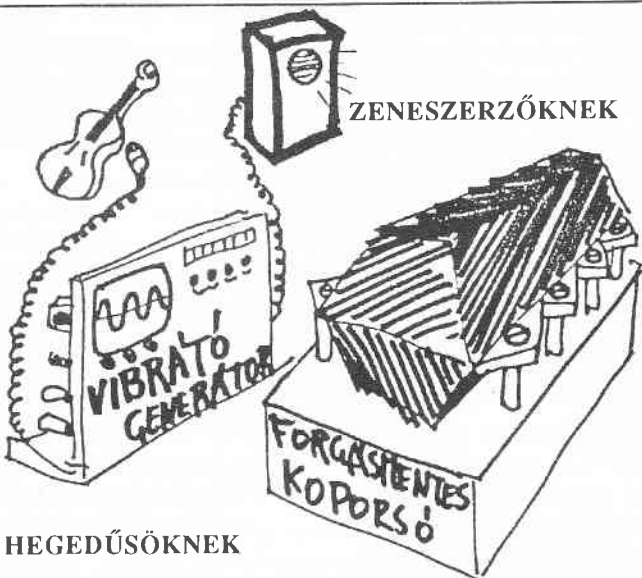
SZABADALMAK

CSELLISTÁKNAK

TUBÁSOKNAK

HEGEDŰSÖKNEK

LEVÉL-

VÁLTÁS

Közlekedési, Hírközlési és Vízgazdálkodási Minisztérium, Dr. Lotz Károly miniszter úrnak, Budapest

Tisztelt Miniszter Úr!

Segítségért fordulunk Önhöz. Gyorsan leszögezzük, nem pénzt kérünk!

Csupán azt szeretnénk, ha teljes emberi és miniszteri tekintélyét latba vetve sikerülne levenni két olyan súlyt nagymúltú, de bizonytalan jövőjű együttesünk válláról, melyek a legutóbbi évekig nem keserítették életünket.

A MÁV 1945-ben hozta létre szimfonikus zenekarát, mely — bátran mondhatjuk — az öt évtized alatt világhírű lett. Ám a hányatott sorsú anyavállalat közismerten katasztrofális pénzügyi helyzetbe került, így ez év február 1-jével a MÁV egy nyitott, közcélú alapítványt hozott létre egyeületünk további működtetésére.

A továbbiakban annyit vállalt, hogy az 1993-ban nekünk nyújtott támogatási összeget befagyasztva, nominál szinten biztosítja azt még három évig, majd 50%-kal csökken ez a сумма.

Ez idő alatt vagy megtaláljuk a „túlélés” módját, vagy elsorvad Magyarország egyik legrangosabb művészi együttese.

Lázás hittel és hideg fővel kezdtünk „új életünkbe”, amikor a törvényhozás két olyan paragrafust iktatott be, melyek súlyos csapást jelentenek további működésünkre.

— A magánszemélyek jövedelemadójáról szóló törvény 29/A. §. (6) gyakorlatilag megfosztja a MÁV Szimfonikusokhoz 1994. február 1. után alkalmazásba kerülő kollégákat és családtagjaikat az utazási kedvezménytől. Ebből következően:

a./ Megszűnt a MÁV zenekarnál az a kompenzációs lehetőség, amely a többi élvonalbeli együttes átlagbéreihez képest — 60–90000 Ft/hó — a mi átlagbérünk — 31500 Ft/hó — még némi csáberőt jelentett a művészek számára.

b./ Megszűnt a MÁV zenekar részére az a lehetőség, hogy külföldi (európai) hangversenykörútjaira a busznál, repülőnél olcsóbb vonattal utazzák, így a kelet-európai országok együttesei által letört európai túlkínálati piacon nehezen tudunk megmaradni.

— Az SZJA tv. 9. §. (2) pontja — gyakorlatilag — minden magyar hivatásos szimfonikus zenekar számára jelentős adókedvezményt biztosít a külföldi hangver-

A MÁV Zenekar vezetősége, valamint a Zenekari Szövetség karöltve próbál eredményt elérni két, indokolatlanul hátrányos helyzetbe hozott zenekar (MÁV, Magyar Szimfonikusok) érdekében. Reméljük, hogy közreadott leveleink megjelenésekor már eredményt is elkönnyvelhetünk.

senykorutak alkalmából kifizetett napidíjra, kivéve a — KÖHÉM-hez kapcsolódó — két kénytelenségből alapítványként működő együttesnek, a Magyar Szimfonikusoknak (MATÁV) és a MÁV Szimfonikusoknak.

Ebből gyakorlatilag az következik, hogy bár mi is Magyarországot, a magyar zenekultúrát képviseljük az Amsterdami Concertgebouw-tól a bécsi Musikvereinsaal-ig, csak hogy a mi művészeink a kinntartózkodásra kapott napidíjukból kevesebbet, kávét, üdítőt vehetnek!

Miniszter Úr!

Bízunk abban, hogy jelen sorainkat nem lehet okatlanul követelőző művészek jermiadójaként olvasni. Mi csupán azt szeretnénk, ha az az állam, mely együttesünk működéséhez 1983 óta egy fillért sem ad, legalább azt ne vegye el, ami eddigi életünkben támaszt jelentett, túlélésünket pedig súlyosan veszélyezteti.

Fenti problémákkal levélben kerestük meg Dr. Békesi László és Dr. Fodor Gábor miniszter urat is.

Abban bízva, hogy a MÁV Szimfonikusok 50. éve nem jelenti egyben lassú elsorvadásának évét is, az Ön segítségét remélve

Tisztelettel üdvözlö:

Gál Tamás

a MÁV Szimfonikusok Zenekari Alapítvány művészeti vezetője

Kovács Géza

a MÁV Szimfonikus Zenekari Alapítvány igazgatója

Budapest, 1994. október 27.

Dr. Békesi László pénzügyminiszter úrnak, PÉNZÜGYMINISZTERIUM, 1051 Budapest, József nádor tér 2–4.

Tisztelt Miniszter Úr!

Az elmúlt két év során a magánszemélyek jövedelemadójáról szóló törvény több ponton is szigorodott. Ennek szükségességét bizonyára nem lehet megkérdőjelezni. Szigorodott a devizaellátmánnyal kapcsolatos szabály is. Ez a szigorítás azonban méltánytalanul hátrányos helyzetbe sodorta a zenei élet két megbecsült együttesét, a MÁV Szimfonikusokat és a Magyar Szimfonikusokat.

Az SZJA törvény 9. §. (2)–(4) bekezdése ugyanis kimondja, hogy a devizaellát-

mány bevétel, de a költségvetési és önkormányzati forrásból történő folyósítás esetén csak az alapszűrt másfélszeresét meghaladó részt kell az összjövedelemhez hozzáadni. Minden egyéb esetben jóval súlyosabb az adózás terhe.

Miután a fenti két kitűnő együttes alapítványi formában kénytelen működni — ami egyébként más zenekaroknál is bekövetkezhet —, Magyarország jó hírét erősítő külföldi hangversenykörútjaik alkalmával az ő művészeik napi szükségleteikre kevesebbet költhetnek, mint a többi 13 hazai szimfonikus zenekar tagjai, kizárólag azért, mert nem a költségvetés vagy egy önkormányzat a fenntartójuk.

Miután a magyar szimfonikus zenekarok napidíja soha nem haladja meg az alapszűrt másfélszeresét; miután a két említett együttes ugyanazt a tevékenységet folytatja, mint a többi, ugyanúgy szerez elismerést és dicsőséget Magyarországnak; és miután a két zenekar sem a költségvetésből, sem az önkormányzattól nem kap egyetlen fillért sem a működéséhez, kérem Miniszter Urat, szíveskedjen odáig hatni, hogy a MÁV Szimfonikusok és a Magyar Szimfonikusok kerüljenek bele a költségvetési, illetve önkormányzati együtteseket megillető kedvezmények körébe a devizaellátmányt illetően.

Megértésében és hathatós segítségében bízva, tisztelettel üdvözlö

Popa Péter

a Magyar Szimfonikus

Zenekarok Szövetségének elnöke

Budapest, 1994. november 9.

cc: Dr. Fodor Gábor művelődési és közoktatási miniszter; 1 db melléklet: módosító javaslat

MÓDOSÍTÓ JAVASLAT

a személyi jövedelemadóról szóló törvény (2)–(4) bekezdéseire:

“(2) A devizaellátmány a magánszemélyek olyan munkaviszonyból származó bevétele, amelynek összegéből

d./ a legalább 40 hivatásos előadóművészt állandó munkaviszonyban foglalkoztató művészi együttesek alkalmazottainak ideiglenes kiküldetésénél az alapszűrt másfélszeresét meghaladó részt kell az összjövedelemhez hozzáadni.”

Levél a határozatlan idejű szerződések kérdésében

Művelődési és Közoktatási Minisztérium Színház-, Zene- és Táncművészeti Főosztály, Nádori Péter osztályvezető úr részére

Kedves Nádori Péter Úr!

Hivatkozva személyes megbeszélésünkre, majd az ezt követő érdekegyeztető tanács (KIÉT) ülésén elhangzottakra, az alábbiakban foglalom össze a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény 21. szakaszának tervezett módosításával kapcsolatos szakszervezeti álláspontot, kiegészítve az esetleges megoldásokra irányuló — egyelőre még szakszervezeti testület által nem jóváhagyott — kompromisszumos javaslatommal.

Ahogy személyes találkozásunk alkalmával is kifejtettem és ezt az e tárgyban megfogalmazott korábbi leveleinkkel is alátámasztottam, számunkra a Kjt egyik legfontosabb alappillére és egyben a munkavállalók szempontjából garanciális eleme — ide nem értve a jogszabály által megengedett kivételeket — a határozatlan időre szóló kinevezés, foglalkoztatás. Ennek az alapintézménynek az esetlegessé tétele a törvény többi alapintézményét (pl.: előmeneteli rendszer, illetményrendszer, közalkalmazotti jogviszony-számítás, felmentési idő-számítás) is bizonytalanná, értelmetlennek teheti.

A határozatlan idejű jogviszony az előbbiekben példászerűen felsorolt rendszer keretében teszi a közalkalmazotti pályát kiszámíthatóvá, természetesen abból a szempontból is, hogy az egyik legfontosabb elemében, az illetmény megállapításában gyakorlatilag kizárja a munkáltató és a munkavállaló közötti béralkut. Amennyiben a Kjt módosítása keretében a határozatlan időre szóló jogviszony mellett nem kivételként, hanem korlátlanul alkalmazható jogviszonyként jelenne meg a határozott idejű is, úgy a törvény kialakította jogok és kötelezettségek egyensúlya megszűnne, tekintettel arra, hogy a határozott idejű jogviszonyhoz csak igen korlátozott körben lehet kapcsolni a határozatlanhoz kapcsolódó garanciális elemeket, azaz a törvény kialakította egyensúly egyértelműen a munkavállalók hátrányára módosulna.

A fenti érvelés — melyet még sokféle megközelítésben lehetne bővíteni — alapján ezért nem tudjuk támogatni azt a javaslatot, amely korlátozás nélkül tenné lehetővé a határozott idejű jogviszonyok létrehozását a Kjt alapján.

Mindezzel együtt megértem azokat a szempontokat, amelyek a zenei-, táncművészeti intézmények művészeti munkaköreire vonatkozóan aggályosnak tartják a jelenlegi szabályozást, mert egyrészt aka-

dályát látják emiatt a különböző művészi elképzelések személyi feltételei megteremtésének, másrészt a művészi színvonal visszaesésétől tartanak a „túláságosan” biztonságos foglalkoztatási feltételekben.

Ezek a szempontok természetesen csak részgazságokat hordoznak magukban, mert mint minden, ami a művészi teljesítményekkel kapcsolatos megállapítás, szubjektív értékítéleten alapul és a Kjt tervezett módosítása keretein belül ennek az értékítéletnek megállapítási jogával csak a munkáltató rendelkezik, méghozzá korlátlan módon. Ez különösen a különböző művészeti együttesek (zenekarok, énekarok, balett- és táncegyüttesek) teljesítésére vonatkozóan hozhat elfogadhatatlan, szubjektív döntéseket.

Ezért javaslom, hogy közösen tekintsük át a különböző művészeti munkakörök feladatának jellegét és vizsgáljuk meg, hogy milyen pozitív és negatív hatást váltana ki úgy a munkavállalóra, mint a közvetlen munkahelyére (pl.: zenekar) a Kjt módosítása, továbbá keressük meg e vizsgálatok közösen elfogadott eredménye alapján, hogy mely munkakörökben lehetséges módosítás, valamint azt, hogy milyen további jogszabály-módosításokkal lehetne a Kjt-t a művészeti munkakörökre vonatkozóan „életszerűbbé” tenni (pl.: a művészi alkalmazhatóság kérdése) és milyen egyéb jogszabályi eszközökkel (pl.: ágazati kollektív szerződés) lehetne az ide vonatkozó szabályozást rugalmasabbá, naprakészebbé tenni.

Ebben a munkában természetesen készséggel veszünk részt, annak érdekében, hogy e több éve húzódó problémakör megnyugtató jogi megoldást hozzon valamennyi érdekelt fél számára.

Üdvözlettel:

*Gyimesi László
a Magyar Zeneművészek és
Táncművészek Szakszervezete
főtitkára*

Levél az önkormányzati zenekarok céltámogatásának emeléséért

Pénzügyminisztérium Önkormányzati Főosztály, Bencze Péterné főtanácsos asszony részére

Tisztelt Főtanácsos Asszony!

Szakszervezetünk, mint a zene- és táncművészeti terület egyetlen reprezentatív szakszervezete, több éve tett különböző kezdeményezéseket és javaslatokat az önkormányzati fenntartású hivatásos szimfonikus zenekarok és énekarok működésének finanszírozása tárgyában. Sajnálatos módon a költségvetés keretei között nem sikerült kialakítani és így megjeleníteni valamilyen normatív típusú támogatási rend-

szert (pl.: színházi finanszírozási rendszer), így az elmúlt esztendőekben az egyetlen — ugyanakkor igen nagy jelentőségű és hatású — költségvetési támogatási forma az először az 1992. évi költségvetésben megjelent, az intézmények működési feltételeinek javítását elősegítő összesen 80 millió forint, amelynek elosztását pályázati úton az MKM bonyolította.

Tekintettel arra, hogy az 1995. évi költségvetés keretei között nincs esély ezeknek az intézményeknek a normatív finanszírozására, kezdeményezzük, hogy a fenti 80 millió összeg az alábbi indokok alapján megemelésre szíveskedjenek.

1./ Az elmúlt három esztendő inflációja, továbbá a forintleértékelések és egyéb elháríthatatlan külső tényezők hatására, továbbá a hangszerek, hangszertartozékok többszáz százalékos, a hangversenyrendezéssel kapcsolatos szolgáltatások (terembérleti díjak, reklám- propaganda költségek, stb.) és minden egyéb, a működési feltételeket javító eszközök árainak jelentős mértékű emelkedése, vásárló- és felhasználhatósági értékében nagyságrendekkel amortizálta a három esztendeje változatlan összeget.

2./ Az induló 1992. esztendőhöz képest három új hivatásos önkormányzati zenei intézmény jött létre — igazán nagy örömminkre —, amivel a változatlan összeg mellett az igénybevevők száma nőtt.

3./ A központi költségvetésből finanszírozott hivatásos zenekarok (Állami Hangversenyzenekar, Magyar Állami Operaház Zenekara, Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara) a jelzett időszakban jelentős külön béremelésekben részesültek. Ennek következtében a vidéki, önkormányzati fenntartású intézmények és az ún. fővárosi nagyzenekarok átlag bérkülönbözete meghaladja a 100 %-ot is. Ennek a feszültségnek az oldására a fenntartó önkormányzatok a központi költségvetés támogatása nélkül nem képesek.

Ez utóbbi pont alapján kérjük az összeg emelése mellett azt is, hogy a költségvetési törvény ide vonatkozó szöveges részében ne a jelenlegi hatályos törvény szövege szerepeljen, hanem: „Az önkormányzati hivatásos zenekarok és énekarok támogatása”. Ezzel a megoldással az intézményeknek nem csak az együttesek működési feltételeinek javítására lenne módja, hanem a munkavállalók számára juttatások biztosítását is lehetővé tenné.

Ezt az álláspontunkat és kérésünket messzemenően támogatja a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége is.

Levelünket tájékoztatásul megküldjük — társszervezetünknek — a Magyar Zeneiskolák Szövetségének.

Üdvözlettel:

*Gyimesi László
a Magyar Zeneművészek és
Táncművészek Szakszervezete
főtitkára*

Intenzív „stretching” a hajlékonyság edzésére és teljesítménynövekedésre a hangszeren

Iwan Galamian, orosz-amerikai hegedűművésztől idézzük a következőket: „A hangképzés tulajdonképpen a hegedű- és vonókar izomzatának mozgékonyaságától függ”. Tény, hogy az izomzat elasztikussága minden zenész számára meghatározó. Ez a rugalmasság nem őrizhető meg örökké. Az intenzív stretching (ISM) módszerével most egy hatékony terápiaforma áll rendelkezésre, amelynek segítségével az izom- és inrendszer karbantartása igen egyszerűen, csekély időráfordítással, magas életkorig lehetővé válik, maximális igénybevétel mellett is.

Az ismételt megterhelésekből adódó sérülés a zeneszerek aktuális foglalkozási ártalma napjainkban. A kéz intenzív terhelése mellett a hát is igen nagy igénybevételnek van kitéve a sok ülés következtében, amely káros rotációs mozgásokkal jár, különösen abban az esetben, amikor a hangszeret aszimmetrikusan kell tartani és így kell rajta játszani. (1. ábra) A hát nagy statikai terhelése, illetve a karok és a kezek intenzív mozgássorozata az első fázisban azokat az irányító izom- és inrendszereket változtatják meg, melyek tartós hosszcsökkenésnek és tónusnövekedésnek (rugalmasság elvesztésének) vannak kitéve. Az izomzat tónusfokozódással járó alkalmazkodási folyamata a mozgáshoz, terheléshez, igen veszélyes oxigénhiányos állapotba kényszeríti a sejteket, melyekben ennek következtében degeneráció indulhat meg. Az oxigénhiány a szervezet minden sejtje számára halálos, nem csak a halakat pusztítja el a folyókban.

Svéd sporttanulmányok alátámasztják, hogy intenzív mozgás és terhelés során a domináló izom-ínláncolatban rugalmasságcsökkenés lép fel (13%-os is akár); ennek elkerülésére lehetne bevezetni a megtervezett nyújtásokat, hogy a túlzottan igénybevett ízületeknél csökkentsék a fokozott tónust. Amennyiben nagyfokú igénybevétel során elmarad a tónuscsökkenés az izomban, akkor az artériás ellátás — mely az oxigén és a tápanyagok utánpótlásáért felel — hiányt szenved. Minden egyes intenzív terhelés — a hangszeren való játék közben — az adott izom- és inrendszer folyamatos működéséhez szükséges utánpótlásról gondoskodó vértartalék kiszorulását okozza a fennálló tónusnövekedés miatt. Ez a folyamat talán ahhoz hasonlítható, amikor a kicsavart ruhából csepeg a víz. A fokozott tónus hibás keringést idéz elő a támasztó- és mozgatórendszerben, miközben az izom-ínláncolatban a szükségállapot még azáltal is fokozódik, hogy a feszültségnövekedés több energiát igényel; ezalatt viszont a pótlást nem tudja ellátni az artériás keringés — az orvostudományban ezt az oxigénhiányt relatív hypoxiának nevezik. Az intenzív mozgás és terhelés (a hangszeren) az erőtviteli inakban, a mozgáslánc leggyengébb tagjaiban, súlyos oxigénkrízist okoz. Az inakkal szemben az izomzat egy optimális artériás ellátással dolgozik. Az ín ugyanakkor normális esetben, az ízület megnyújtásával egy olyan extrém szituációba kerül, hogy az életfontosságú utánpótlás csak kerülő úton, a legnagyobb erőlködés mellett mehet végbe.

* Dr. Gerd Schnack sebész, baleseti sebész és sportorvos, valamint a zenei orvostudomány docense a hamburgi zene- és képzőművészeti főiskolán

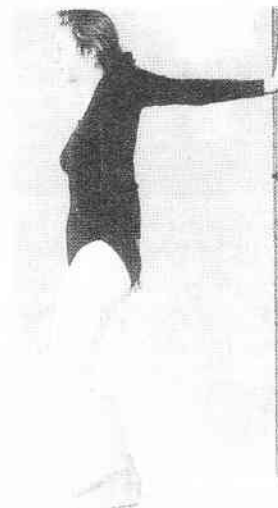
2. ábra

3. ábra

4. ábra

5. ábra

2. ábra: A nyakcsigolya stabilizálásához egyik karunkat lent háttámlának használjuk és a fejet 45°-os pozícióba, az ellentétes karral az ellenkező váll hajlító oldalához húzzuk.

3. ábra: A hát nyújtása kocsiülésben maximális felsőtest-előrehajlítással; a térdeket a mellkas falához szorítjuk bokafogással.

4. ábra: A hát optimális nyújtása mély ellazított guggolásban. A hát a falnál marad. A térd a kéz segítségével közelít a mellkashoz.

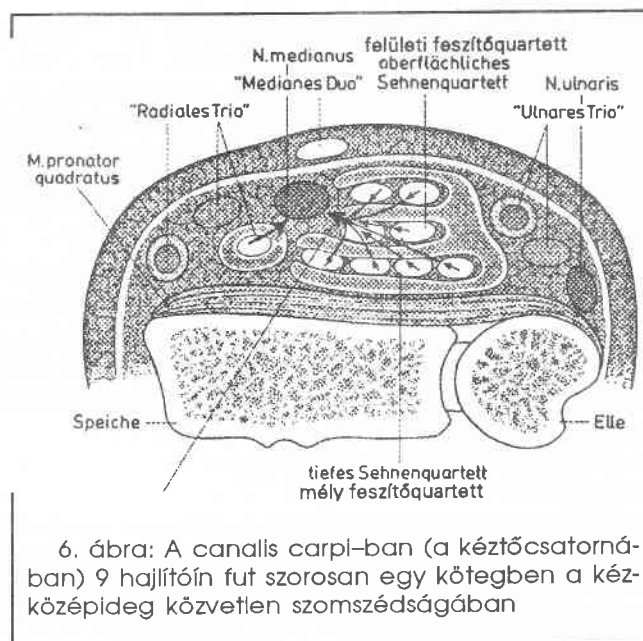
5. A hajlítóoldali vállizomzat nyújtására a nyújtott kart az ujjakkal a hátunk mögött a falnak támasztjuk,

Az orvostudomány ezeket a sejtcsoportosulásokat bradytroph szöveteknek nevezi, ezek nem rendelkeznek közvetlen artériás ellátással, és a tápanyagok érkezése kerülőúton, a szövetfolyadékön keresztül biztosított. A mozgás szervrendszerének ez a negatív alkalmazkodási folyamata a munkához csak egy megtervezett nyújtó-edzés útján — hosszkiegyenlítés és nyomáscsökkentés — győzhető le. Optimális terhelés kiegyenlítés akkor sikerül, ha a megfeszült és megrövidült izom-írendszert legalább 7 percig többször ismételt nyújtást végez (ismételt nyújtásnak van kitéve), amely során az érezhető tónuscsökkenés az ínszövetben garantálja az oxigénellátást. A stretching tehát a túlterhelt izom- és ínapparátus „oxigénzuhánya”, ami a rugalmasság javításával a degeneráció ellen dolgozik. A hangszeren való játék során az ízületek intenzív igénybevételekor nem elég naponta egyszer elvégezni a nyújtásokat, mert tudjuk, hogy már 90 perces terhelés után visszatér a maximális rövidülési hatás. Az intenzív stretching ezért, ha az ízületek túlzottan igénybe vannak véve, kétórás ritmusban ajánlja a speciális nyújtógyakorlatokat. A hosszú ülés és a hangszer tartása rendszerint fájdalmas túlfeszítéshez vezet (oxigénhiány). Főleg a speciális nyak- és mélyhátizmok az áldozatok, továbbá az állandó kartartás miatt a vállízület hajlítóoldala. Bázisprogramként minden zenésznek a 2. és 5. ábrán bemutatott stretching gyakorlatokat ajánljuk. A mozgás szervrendszerének felmerül egy további problémája is, speciálisan a kéznél, mert itt az ízület mozgatása során a hajlítóinak egy szűk szalagszatórnába kényszerülnek, melynek térbeli lehetőségei rendkívül korlátozottak, és nem is bővíthetők.

Ha az intenzív terhelés nyomán az inak térigénye (térfogata) megnő, akkor egy bizonyos idő elteltével aránytalanság alakul ki a szükséges és a rendelkezésre álló tér között. Tittel és Otto óta tudjuk, hogy edzés segítségével az ínszövet is alkalmazkodóképes, tehát nem csak az izom reagál volumennövekedéssel. Optimális vérellátás mellett az izomzat a tér nyújtotta lehetőségeket tekintve kedvező helyzetben van, és erősen megnövekedhet (pl. body-building) anélkül, hogy térbeli korlátok és betegséget okozó kompressziók keletkeznének. Hasonlításképp egyáltalán nem egyszerű az ínstruktúrák esete, mert minden volumennövekedésnek a tér kínálta lehetőségekhez kell igazodnia. Amint azonban a szabad tér hirtelen elhasználódik, akkor minden ajtó és ablak megnyílik a betegségeket okozó tényezők előtt. Ez a térkényszer, amely nagy mozgásterhelésnél az inak alkalmazásával keletkezik, a kéz hajlítóoldalán érvényesül, mert testünknek nem ismert több olyan ízülete, ahol hasonlóképp sok ín futna kötegebe rendeződve egy szűk csatornában. A kéztőcsatornát (canalis carpi) a kilenc hajlítóinak már csekély térfogatnövekedése is gyorsan elhasználja, egyúttal a szituáció még azáltal is bonyolódik, hogy a közvetlen szomszédban egy nyomásérzékeny ideg (kézközépidég) fut, ami tartós kompresszióval a kéz teljesítőképeségét jelentősen korlátozhatja (6. ábra). A „canalis carpi” szindróma elsősorban a kompresszió keresztül hat a kézközépidégre — mégpedig a hajlítóinak minőségi visszaesésének következtében —, és végül kialakul egy hosszú és ismétlődő megbetegedési sorozat, amelyet a sebészet úgy gyógyít, hogy operáció útján a külső csatornafalat szétrobbantja, hogy ezzel csökkentse a nyomást. Ezt úgy kell elképzelni, mint

egy tehervonatot, amelyik nem úgy jut át az alagúton, hogy a szállítmányát kirakják, hanem úgy, hogy az alagút külső falait szétrobbantják. A megelőzésképp alkalmazott intenzív stretching módszer a túlterhelt hajlítónál az alagút űrtartalmát befolyásolja, mivel csökkenti a nyomás és volumen nagyságát.

A tervezett és ismételt nyújtások az inak tónus- és volumen csökkentéséről gondoskodnak a csuklóízületben (ld. 7. – 9. ábra), ezáltal folyamatosan „szabad utat” biztosítanak az ujjak játékához. Figyelemre méltó az a tény, hogy nagy ízületi megterhelés esetén a patológia hangsúlyozottan az inaktól indul ki, ez érinti a kéz nyújtóoldalát is; mindenesetre itt olyan más biomechanikai mozgásminták is zajlanak, amelyek a zongoránál és a dobnál fordulnak elő. A középkorban, amikor a zsoldosok hosszan meneteltek a dob ritmusára, már ismert volt a dobosok bénulása, azaz a hüvelykujj nyújtásának elvesztése az ütők erős fogásának következtében. Csak később ismerték fel, hogy a bénulás oka nem egy idegkiesésben, hanem sokkal inkább az ín sztereotíp terhelésében, sérülésében rejlik. A hüvelykujj tartós nyújtott állapota, amely az ütők használatánál elkerülhetetlen, a hüvelykujj-távolító inakban teljesítménycsökkenést eredményez, megkezdődik az ín degenerációja és a rövidülés következtében oxigénhiány lép fel. Ebben az esetben még az is fokozza a veszélyhelyzetet, hogy az inak az ízületnyúlványhoz vezető útjukon, a csukló magasságában, a szalagtokban 40–50 fokok irányváltoztatásra kényszerülnek. Az ujjak fokozott igénybevétele a zongorázásnál a legfontosabb. Az erőt továbbító inaknak itt is át kell jutniuk egy szalagtokon a feszítőoldalon (nyújtóoldali csukló szalag), és a súrlódási ellenállás, másrészt az irányító nyújtóizom-csoport teljesítménycsökkenése, de a csuklóízületben a kéz szögpozíciója is jelentős az ujjak mozgásakor (12. ábra).

6. ábra: A canalis carpi-ban (a kéztőcsatornában) 9 hajlítóin fut szorosan egy kötegben a kézközépidég közvetlen szomszédságában

Ebből kiindulva az orosz zongoraiskola azt ajánlja, hogy gyakorlásnál még a tanuló fázisban tegyünk egy rubeldarabot a kézfejünkre, mert a súrlódási ellenállás csökkentésével a fájdalmas működési zavarokat elkerülhetjük. Amennyiben gondoskodunk mindemellett egy megtervezett és ismételt nyújtásról az intenzív stretching módszere szerint a hosszú feszítőinaknál, akkor a teljesítmény és a hajlékonyság a hangszeren sokáig megőrizhető. (13. ábra) A zenélés kemény munka, mert a hangszereken való játék az inak rugalmasságának elvesztésével, az oxigénhiány kialakulásával korai degenerációhoz vezet az irányító izom- és ínrendszerben, és csak későbbi következményként jelentkeznek az ízületi elváltozások. A teljesítmény megtartására ha-

7. ábra

8. ábra

9. ábra

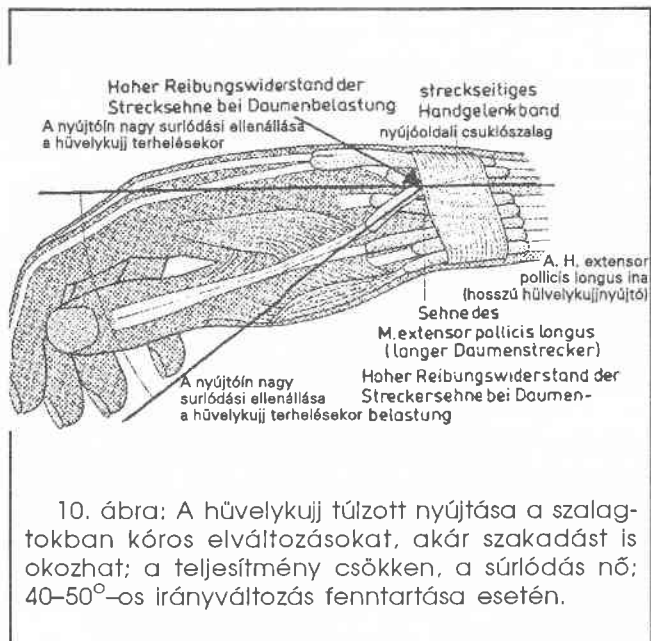
7. ábra: A hajlítóinak speciális ujjnyújtása a kézközépcsatornában, tónus- és térfogatcsökkentéssel a maximális hajlítás mellett.

8. ábra: A hüvelykujj hajlítóin speciális nyújtása az ellentétes kéz nyomásával maximális feszítésben.

9. ábra: A hajlítóinak speciális nyújtása az ujjpárok hátrafeszítésével, a csukló lehetőleg semleges állásban, a kézközépidég tónuscsökkentésére (megbetegedés esetén).

tásos lehet egy folyamatos nyújtóedzés az intenzív stretching formájában, amely elősegítheti, hogy a kondíció és az egészség magas életkorig megmaradjon. Az intenzív stretching módszere hatásos antistressz-program és optimális ellazulással a hangszeren — játék közben alkalmazva — az alábbi előnyökkel jár:

1. Csekély időráfordítás (7 perc ízületenként),
2. Könnyen megtanulható,
3. Bármilyen öltözetben végrehajtható,
4. Nem izzadunk meg tőle,
5. Akár kisebb helyiségekben is alkalmazható,
6. A fájdalmakat hamar megszünteti, csökkenti,
7. A flexibilitás-tesztnek egy dokumentációja,
8. Egyedi, vagy csoportos programként is alkalmazható.

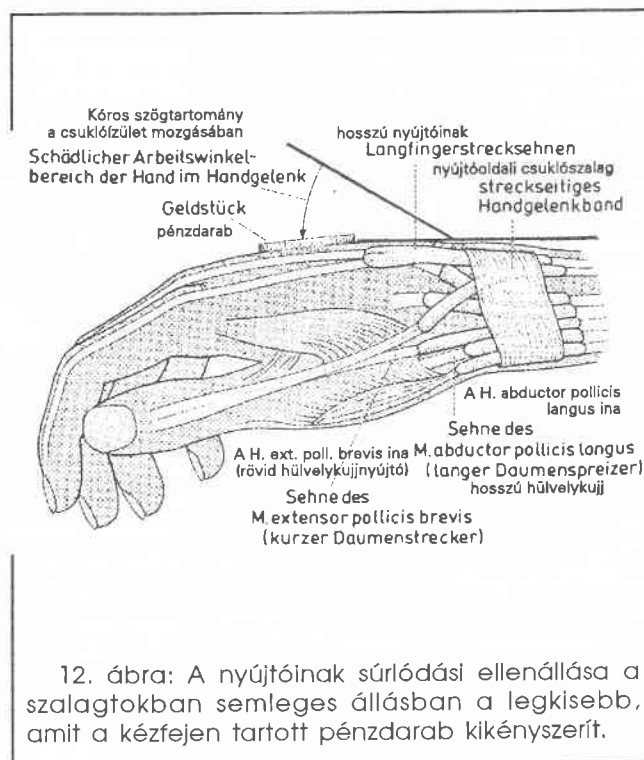
10. ábra: A hüvelykujj túlzott nyújtása a szalagokban kóros elváltozásokat, akár szakadást is okozhat; a teljesítmény csökken, a súrlódás nő; 40–50°-os irányváltás fenntartása esetén.

Az intenzív stretching módszer célja az, hogy a zenészeket a rövid programok végrehajtásával saját edzőjüké, egészségük védelmezőjévé képezze, és ezáltal olyan helyzetbe hozza, hogy közvetlen fájdalmukat az ízületekben, a hangszer nagy megterhelésénél is kompenzálják. A prevenció értelmében az edzési folyamatokat diákok és zenészek számára tervezték, melyek során minden résztvevő megkapja az egyénre szabott, előírt programját, amit összekötnek egy időtakarékos, otthon elvégezhető hátizomzat-megerősítő edzéssel, valamint egy hatásos állóképességi edzéssel az érlelő, a magas vérnyomás, a szívinfarktus és az agyvérzés ellen. Az idő és a tartalom formálásakor ennél a kezelési eljárásnál megfigyelhető, hogy a zenész elsősorban művész, és így a hangszeren folyó játékának elsőrendű szerepe van, amely a támasztó- és mozgatóapparátus minden élettani folyamatát, valamint szív- és vérkeringési folyamatát meghatározza. Itt sok okos dolgot kereshetnének arra, hogy a beteg működési zavarokat a zenészeknél gyakran elfelejtik és elbaga-tellizálják, mert a kemény verseny csak kevés időt hagy a gyógyító kezeléseknél. A könnyű használata miatt az intenzív stretching módszere a szükséges szabad teret a munka mellett is biztosítja, hogy a prevenció érte-

11. ábra: A hüvelykujjnyújtóin nyújtása maximális hajlítással és a kéz oldalirányú feszítésével az ellentétes oldalra az ellenkező kéz nyomásával.

mében a kóros elváltozásokat a helyi ízületi területeken, optimális gondoskodással megelőzzük — és a lényegi terápia az adott izom- és inrendszer oxigénnel történő ellátásának biztosításával lehetővé válik. Ez az eljárás problémamentesen kiegészíthető egy állóképességi edzéssel az oxigéndús (aerob) miliőben, úgyhogy mindkét technika erős oxigénedzéssel egészül ki.

12. ábra: A nyújtóinak súrlódási ellenállása a szalagokban semleges állásban a legkisebb, amit a kézfejen tartott pénzdarab kikényszerít.

Már az idős mesterek is tudtak a folyamatos rugalmassági edzés jelentőségéről, mert François Couperin már 1717-ben ezt írta az *L'Art de toucher de Clavecin* című művében: „Azoknak a személyeknek, akik későn kezdik, vagy akiket nem jól oktatna, figyelniük kell arra — mivel ínjaik keményekké váltak, vagy rossz szokásokat vettek —, hogy mielőtt a «Clavecin»-hez* ülnek, lazítsák, vagy lazítottassák el ujjaitkat: azaz minden irányba végezzenek vagy végeztessenek valakivel ujjakkal nyújtásokat. Ez megőrzi a szellemet és az ember jobban érzi magát”.

Irodalom:

Iwan Galamian: *A violinjáték alapjai és módszerei*, Berlin, 1988.

Gerd Schnack: *Egészségesen és könnyedén zenélni*, Stuttgart/Kassel, 1994.

K. Tittel/H. Otto: „A különböző tartalmú és intenzitású futóedzések hatása a feszes, kollagén kötőszövetek hypertrophiájára, húzószilárdságára és szújthatóságára” — *Medizin und Sport* 10/1970, S. 308–315

* clavicord

Das Orchester, 1994/11

Fordította: Kérész Éva

13. ábra: Rugalmasság edzése a stretching segítségével a csukló és az ujjak maximális hajlításkor az ellentétes kéz nyomásával.

Kérdéseikre az alábbi címen kapnak választ: Dr. med. Gerd Schnack. Bahnhofstraße 7c, 21465 Reinbek — Tel.: 040/722 9227; Fax: 040/722 3651.

A DEBRECENI FILHARMONIKUS ZENEKAR

PRÓBAJÁTÉKOT
hirdet
HÁRFA ÁLLÁSRA
1995. január 11-én
11 órakor.

A próbajáték helye: a zenekar próbaterme
Debrecen, Simonffy u. 1/c.
II.em.

A próbajáték anyaga: Erkel Ferenc: Bánk bán
Verdi: Trubadúr
Mascagni: Parasztszecsület
Egy szabadon választott mű

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Az anyag kottái átvehető a zenekar kottatárában.

II. HEGEDŰ ÁLLÁSRA
1995. január 11-én 10 órakor

A próbajáték helye: mint fent.
A próbajáték anyaga: Mozart versenymű
I. tétele kadenciával
Bach: szólószonáta-tétel

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Jelentkezés: írásban vagy telefonon
a zenekar irodáján
Tel.: 06 (52) 412-395
06(52) 347-078

Sikeres próbajátékot kívánunk!

*Kovács János
igazgató*

A MAGYAR ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR II. HEGEDŰ SZÓLAMVEZETŐ-HELEYETTESI PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET

1995. január 5-én 15 órakor.

A próbajáték helye: V. Vörösmarty tér 1. I./125.
Kötelező anyag: Mozart hegedűverseny I. v.
III. tétele kadenciával;
Beethoven, Brahms, Bartók
2. hegedűverseny,
Csajkovszkij, Mendelssohn,
Sibelius

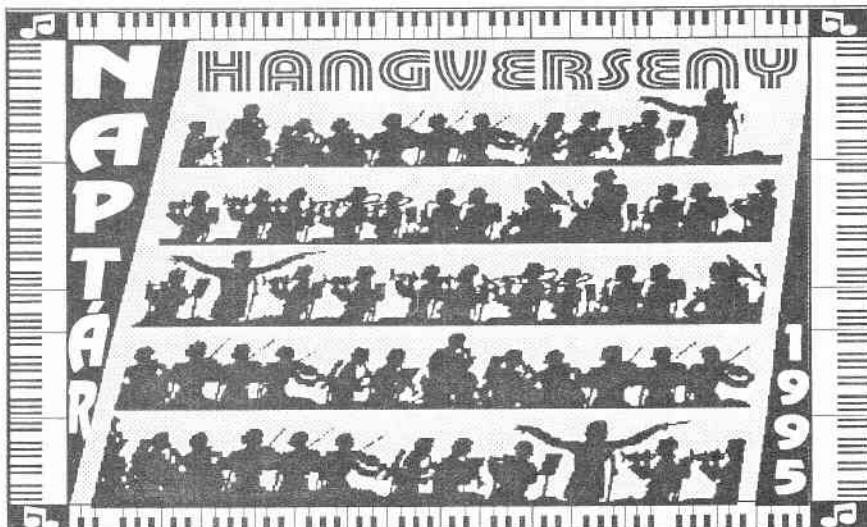
A kötelező zenei anyag átvehető a kottatárban (II. em. 217.)
A próbajátékra benyújtott *jelentkezéseket*
rövid szakmai életrajzzal együtt **1994. december 20-ig**
fogadjuk el a zenekari irodában (V. Vörösmarty tér 1. I.
103), szombat kivételével minden munkanapon 10–14 óra
között. **Tel./fax: 118-0162.** Kérjük, hogy zongorakísérőről
mindenki legyen szíves gondoskodni!

A BM DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET BRÁCSA TUTTI, BÓGÓ TUTTI SZÓLAMOKRA.

A próbajáték helye: 1101 Bp., Kerepesi út 53.
A próbajáték időpontja: 1995. február 22. 10.00 óra.
A próbajáték anyaga: Versenymű saroktétéle
egy Bach solo-tétel Brácsa
előre megadott zenekari anyag
(a próbateremben átvehető)
Jelentkezés: írásban vagy telefonon
Telefon: 06-1-263-0898
Levélcím: 1051 Bp., Zrínyi u. 5.
BM Duna Palota Műv. Központ
Tel./fax: 06-1-1172-773

Részletes tájékoztatás a próbajátékról Szklenár Ferencől
kérhető a 06-1-263-0898-as telefonszámon.

*Szklenár Ferenc
művészeti igazgató*

1995. Január 21.

Budafoki Ipartestület Székháza: *Ifjúsági bérlet 3.*: Rossini/Paganini — Szabó G./Csányi V.

Január 23.

Budafoki Városháza: *Városházi Hangversenyesték 4.*: Rossini/Paganini/Verdi — Szabó G./Csonka/Takács/Csák/Ötvös/Rácz/Medveczky.

Január 25.

Városháza díszterme: *Közszolgálati bérlet 5.*: ld. jan. 23.

Február 4.

Zeneakadémia: Rossini/Wieniawski/Sarasate/Paganini — Szabó G./Hollerung.

Február 18.

Budafoki Ipartestület Székháza: *Ifjúsági bérlet 4.*: Mendelssohn/Liszt/Popper/Mozart — Vashegyi.

Február 19.

Zeneakadémia: *Universitas bérlet 4.*: Mozart/Haydn — Simon/Vashegyi.

BUDAFOKI DOHNÁNYI ERNŐ SZIMFONIKUS ZENEKAR

Február 20.

Budafoki Városháza: *Városházi Hangversenyesték 5.*: ld. febr. 19.

Február 27.

Budafoki Városháza: *Városházi Hangversenyesték 6.*: Händel/Beethoven/Mozart — Nemes I./Nemes L.

Március 4.

Budafoki Ipartestület Székháza: *Ifjúsági bérlet 5.*: Händel — Hollerung.

Március 13.

Zeneakadémia: *Universitas bérlet 5.*: Prokofjev/Bartók/Beethoven — Viniczai/Meller.

Március 14.

Városháza díszterme: *Közszolgálati bérlet 6.*: ld. márc. 13.

Március 31.

Városháza díszterme: *Közszolgálati bérlet 7.*: Verdi/Csajkovszkij/Schubert — Boni.

Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara, Énekkara És Gyermekkara

1995. január. 13. péntek

Zeneakadémia: Mozart: Zongoraverseny 467; Mendelssohn: G-moll zongoraverseny; Beethoven: V. szimfónia. Vez.: Vásáry Tamás.

Január 19. csütörtök

Zeneakadémia: (Zenekar) Vez.: Ligeti András.

Január 22. vasárnap

Dohnányi: Stabat Mater, Vez.: Reményi János; Liszt: Faust szimfónia, Vez.: Ligeti András, km.: MRT Szimfonikus Zenekara és Gyermekkara.

Január 26. csütörtök

Zeneakadémia: (kórus, zenekar). Vez.: Ligeti András.

Január 30. hétfő

Zeneakadémia: (kórus, zenekar). Vez.: Ligeti András.

1995. február

(turné Németországban)

Borogyin: Közép-Ázsia pusztáin; Rimszkij-Korszakov: Zongoraverseny, km.: Székely István; Muszorgszkij: Intermezzo; Borogyin: II. Szimfónia, km.: MRT Szimfonikus Zenekar. Vez.: Joares Dirk.

Február 3. péntek

Zeneakadémia: (zenekar). Vez.: Oberfrank Géza.

Február 9. csütörtök

Zeneakadémia: (kórus, zenekar). Vez.: Peter Schreier.

Február 14. kedd

M. N. G.: (kórus) Vez.: Strausz Kálmán.

Február 22. szerda

Zeneakadémia: (kórus) Vez.: Szabó Tibor.

Március 2. Csütörtök

ST.: (kórus) Vez.: Párkai István.

Március 3. péntek

B. K. K.: Martinu La Jolla; Beethoven 4 zongoraverseny; Mozart: Serenata Notturna; Mendelssohn: Reformáció Szimfónia. Vez.: Vásáry Tamás.

Március 7. kedd

Pesti Vigadó: (Magyar Művészeti Akadémia rendezésében) Szabó Csaba: Nenie; Márton István: Hegedűverseny, km.: Boniszlavszky Attila; Szervánszky Endre: I. Szimfónia, km.: MRT Szimfonikus Zenekara. Vez.: Petró János.

Március 11. szombat

B. K. K.: (zenekar) Vez.: Pier Giorgio Morandi.

Március 14. kedd

Zeneakadémia: (kórus) Vez.: Strausz Kálmán.

Március 24. péntek

B. K. K.: Britten: Young People's Guide; Bartók: 3 zongoraverseny; Dvorak: VII. Szimfónia. Vez.: Vásáry Tamás

Március 29. szerda

M. T.: (kórus). Vez.: Tonu Kaljuste.

Március 31. péntek

B. K. K.: (zenekar) Vez.: Ligeti András.

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

1995. január 9.

Miskolci Nemzeti Színház: *Újévi koncert.* km.: Ulbrich Andrea, Miller Lajos — ének. Vez.: Kovács László.

Január 11.

Kazincbarcika: *Újévi koncert.* Vez.: Kovács László.

Január 16.

Miskolci Nemzeti Színház: *Bérelti hangverseny: Főpróba, mint ifjúsági hangverseny:* Mozart: Prágai Szimfónia; Schumann: Koncertdaráb; Dohnányi: Szimfonikus percek; Ránki: Pomádé-szvit, km.: Keveházi János, Keveházi Jenő, Füzes Péter, Berki Sándor — kürt Vez.: Kovács László.

Január 19–22.

CD-felvétel: *Népszerű operettrészek.* Vez.: Kovács László.

Január 24.

Budapest ZAK: Id. Jan. 16.

Január 30.

Miskolci Nemzeti Színház: *Bérelti hangverseny: Ifj. Főpróba:* Haydn: Medve-Szimfónia; Mendelssohn: Zongoraverseny; Brahms: I. Szimfónia, km.: Karsai Márk — zongora. Vez.: Deák András.

Február 6.

Miskolci Nemzeti Színház: *Bérelti hangverseny: Hamari Júlia ária-estje.* Vez.: Kovács László.

Február 12–17.

CD-felvétel: *Népszerű operettrészek.*

Február 20.

Miskolci Nemzeti Színház: *Bérelti hangverseny:* Beethoven: Fidelio nyitány, C–dúr zongoraverseny; Brahms: IV. Szimfónia, km.: Krausz Adrienne — zongora. Vez.: Míka Eichenholz (svéd)

Február 27.

Miskolci Nemzeti Színház: *Bérelti hangverseny:* Csajkovszkij: Romeo és Júlia; Petrovics: Trombita concerto; Muszorgszkij–Ravel: Egy kiállítás képei, km.: Geiger György — trombita. Vez.: Gunde Péter (német)

Februárban

14 ifjúsági hangverseny, Vez.: Kovács László

Március 6.

Miskolci Nemzeti Színház: *Bérelti hangverseny: Veress Sándor szerzői est.* Vez.: Mészáros János (Svájc)

Március 13.

Miskolci Nemzeti Színház: *Bérelti hangverseny:* Dvorak: Scherzo capriccioso; Mendelssohn: Olasz szimfónia; Debussy: A tenger; Chabrier: Espana. Vez.: Rico Sacconi (olasz)

Március 20.

Miskolci Nemzeti Színház: *Nemzetközi opera-gála.* Olasz opera részletek. A Bécsi Zeneakadémia operaszakos szólistái. Vez.: Kovács László.

Március 27.

Miskolci Nemzeti Színház: *Bérelti hangverseny:* Muszorgszkij: Hovancsina előjáték; Hacsaturján: Hegedűverseny; Csajkovszkij: IV. szimfónia, km.: Midori Goto — hegedű (japán). Vez.: Kovács László.

Március 29.

Pesti Vigadó: *Budapesti Tavasz Fesztivál* Id. márc. 27–i műsor.

Márciusban

Az előző havi ifjúsági sorozat folytatása.

Szombathelyi Szimfonikus Zenekar

1995. január 9. 19.30

Bartók terem. *Mozart-est.* Idomeo-nyitány; Symphonie concertante; Prágai szimfónia, km.: Hotzi Ferenc, Lasics Zsuzsanna, Hotzi László, Katzler András. Vez.: Medveczky Ádám.

Január 12–16.

Ifjúsági hangverseny Vas Megyében.: Händel: F–dúr concerto grosso (Vízi zene) 12'; Vivaldi: D–dúr fuvolaverseny (Gardellino) 16'; Mozart: Kis éji zene; Haydn: D–dúr (Óra) szimfónia. Vez.: Németh Gyula.

Január 22. 19.30

Bartók Terem: Szokolay: Concerto két hegedűre, op. 127.; Mahler: IV. szimfónia, km.: Szokolay Orsolya és Csúri Lajos — hegedű, Verebics Ibolya — ének. Vez.: Robert Houlihan.

Január 23. 19.00

Győr, Kisfaludy Színház: *ua. mint az előző program.*

Február 1. 19.30

Mürzzuschlag, Kunthaus: Brahms: IV. szimfónia; Beethoven: Hegedűverseny; Heusinger: Ellipsos. Vez.: Heusinger, Tharichen és Smole

Február 5. 19.30

Bartók Terem. Farsangi hangverseny. Cimarosa: A karmester. Vez.: Robert Houlihan.

Február 8–11.

Nemzetközi Intenzív zenei kurzus. Zetető: Ernst Smole. Műsor: mint febr. 1. Vez.: a résztvevők.

Február 14. 19.30

Bartók Terem: *Capella Savaria.* Vivaldi: Négy évszak; Telemann: Tafelmusik II. km.: Kalló Zsolt — hegedű, Brandisz Márton — oboa, Borsódy László — trombita. Vez.: Németh Pál.

Február 28. 19.30.

Bartók Terem: *Bartók Béla halálának 50. évfordulója tiszteletére.* Két portré, op. 5.; III. zongoraverseny; Concerto; km.: Prunyi Ilona — zongora.

Március 5. 15.30

Koncerthaus, Wien: Biset: Carmen – Előjátékok 1–4; Joaquin Rodrigo: Öt gyermekdarab; Ravel: Bolero. Vez.: Herbert Prikopa.

Március 11. 19.30

Bartók Terem: *Károlyi Pál szerzői estje 60. születésnapja alkalmából.* Consolatio–1974; Aucasin és Nicolette – ófrancia széphistória 1961–64 (Tóth Árpád fordítása). Nicolette – Czeller Krisztina, Aucasin – Mukk József, Ór – Ambrus Ákos, Gróf Garinné – Fáklya Erzsébet, Narrátor – Prikazovics Ferenc. km.: BDTF Vegyeskara (karigazgató: Vinczeffy Adrienn) Vez.: Robert Houlihan.

Március 18. 19.30.

Bartók Terem: *Szombathelyi Tavasz Fesztivál nyitóhangversenye.* Fauré: Pellas és Mesalinde; Saint-Saens: II. G–moll zongoraverseny op. 22.; Franck: D–moll szimfónia. Vez.: Robert Houlihan.

Március 26. 19.30.

Bp. ZAK: A. Part: Te Deum; Karai József: Cantate Morale; J.S. Bach: 21. kantáta, km.: Budapesti Akadémiai Kórustársaság, Váradai Mariann — szoprán, Mukk József — tenor. Vez.: Hollerung Gábor.

Március 27. 19.30

Bartók Terem: *Szombathelyi Tavasz Fesztivál záróhangversenye, Purcell – emlékhangverseny.* km.: Rézfúvós Kvintett.

Pécsi Szimfonikus Zenekar

1995. január 13–14. 19.00

Pécsi Nemzeti Színház: Mascagni: Parasztbecsület; Leoncavallo: Bajazzók — operabemutatók. Vez.: Blázy Lajos. A karmesterkurzus legjobbjának felajánlott hangverseny a Zenei Világnap alkalmából.

Január 16. 19.30

POTE Aula: „A” bérlet V.*: Kodály: Galántai táncok; Bizet–Scsedrin: Carmen fantázia; Beethoven: VII. A–dúr szimfónia op. 92., km.: CABAZA Ütőegyüttes (Németország, műv. vez.: Hermann Schwander), Szabó Ferenc — ütőhangszerek. Vez.: Nicolas Pasquet.

Január 17–22.

Lajtha László összes szimfonikus művének CD-felvétele a Naxos lemezkiadó (Hongkong) részére, 4/7.: Variations Vez.: Nicolas Pasquet.

Január 23–27.

Németországi és svájci vendégszereplés

Kodály: Galántai táncok; Bizet–Scsedrin: Carmen fantázia; Beethoven: B–dúr zongoraverseny, op. 19.; VII. A–dúr szimfónia op. 92. km.: CABAZA Ütőegyüttes, Szabó Ferenc — ütőhangszerek, N. N. — zongora Vez.: Nicolas Pasquet.

Február 2–3.

Liszt–terem: Középkolai sorozat: „Miért szép?”, *: Beethoven: 7. A–dúr szimfónia, op. 92. Vez.: Blázy Lajos.

Február 13.

POTE Aula: „A” bérlet VI.* 19.30: Beethoven: 3. Leonóra nyitány; Wagner: siegfried–idill; Sibelius: 2. D–dúr szimfónia, op. 43. Vez.: Howard Williams (Anglia).

Február 15–19.

CD-felvétel a Koch International lemezkiadó számára: Lickl György (Johann Georg): F–dúr mise, C–moll Requiem és Libera. km.: énekművészek, Pécsi Kamarakórus (karig.: Tillai Aurél), Vez.: Howard Williams.

Február 20. 19.30

Pécsi Bazilika: Ld. előző program.

Február 21–27.

CD-felvétel az ACCORD lemezkiadó (Franciaország) részére (terv): Chabrier: Gwendolin – opereta. km.: énekművészek (Franciaország), Debreceni Kodály Kórus (karig.: Kamp Salamon). Vez.: Jean–Paul Penin (Franciaország).

Február 27. 19.30

Pécsi Nemzeti Színház, (terv): Ld. előző program.

Március 6. 19.30

POTE Aula. Jótékonyági hangverseny a pécsi Normandia–Lions Clubbal közösen a Pécsi Orvostudományi Egyetem Alapítványa és a Pécsi Szimfonikusok Gyermán Alapítványa javára. Smetana: Moldva; Schubert: 3. D–dúr szimfónia, D. 200.; Rimszkij–Korsakov: Seherezádé (hegedűszóló: Vass Ágnes) Vez.: Nicolás Pasquet.

Március 12. 19.30*

Veszprémi Petőfi Színház.

Március 13. 19.30*

POTE Aula: „A” bérlet VII.

Március 14. 19.30

Pesti Vigadó: Budapesti Tavaszi Fesztivál: Wagner: Rienzi–nyitány; Bruch: Skót fantázia, op. 46.; Schumann: 1. B–dúr (Tavaszi) szimfónia, op. 38. km.: Szabadi Vilmos — hegedű. Vez.: Nicolás Pasquet.

Március 27. 19.30*

POTE Aula: „A” bérlet VIII.: Chopin: E–moll zongoraverseny, op. 11.; Dvorak: 9. E–moll (Az Új világból) szimfónia, op. 95. km.: Falvay Sándor — zongora. Vez.: Lukács Ervin.

* A Nemzeti Filharmónia rendezésében.

Magyar Szimfonikus Zenekar

1995. január 1.

ZAK: Kiszolgáltatók Alapítvány a Művészetért rendezésében Bach: H–moll mise — Hosanna, Benedictus, Agnus Dei, Dona nobis pacem; Chopin: E–moll zongoraverseny; Liszt: Les Preludes; Berlioz: Rákóczi induló.

Január 11.

ZAK.: V. bérleti hangverseny: Csajkovszkij: Olasz capriccio; Beethoven: Két románc; Saint–Saëns: III. szimfónia.

Január 14–15.

ZAK.: Nemzeti Filharmónia Ifjúsági Koncert: Mozart: D–dúr kis divertimento; M. Haydn: D–dúr kürt–harsona kettősverseny; Beethoven: Egmont nyitány; Prokofjev: Klasszikus szimfónia.

Január 19.

Pesti Vigadó: I. Bérleti hangverseny: Händel: Vízizene; Ljadov: Elvarázsolt tó; Ravel: Bolero; Smetana: Moldva.

Január 21.

ZAK.: Nemzeti Filharmónia Ifjúsági Hangverseny: A műsor azonos a decemberivel.

Január 25.

ZAK.: VI. Bérleti hangverseny: Brahms: Variációk egy Haydn témára; R. Strauss: Négy utolsó ének; Berlioz: Fantasztikus szimfónia

Február 8.

ZAK.: Jótékonyági hangverseny: Smetana: Moldva; Grieg: Zongoraverseny; Népszerű balettzenék

Február 16.

Pesti Vigadó: II. Bérleti hangverseny: Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány; Chopin: E–moll zongoraverseny; Mendelssohn: III. (skót) szimfónia

Március 1.

ZAK.: VII. Bérleti hangverseny: Gluck: Iphigénia Aulisban – nyitány; Haydn: Oboaverseny Brahms: I. szimfónia

Március 23.

Pesti Vigadó: III. Bérleti hangverseny: Rossini: Semiramis–nyitány; Mozart: G–dúr fuvolaverseny; Hacsaturján: Fuvolaverseny

Március 29.

ZAK.: Heteyi József (kürt) diplomakoncertje

Szegedi Szimfonikus Zenekar

1995. január 2. 19.30

Színház. *Újévi koncert.* Johann Strauss és Robert Stoltz műveiből, km.: Olga Warla, H. Koncz Gábor, Vajda Júlia. Konferál: Meszlényi László. Vez.: Acél Ervin.

Január 10. 19.00

Deák Gimnázium: *Ifjúsági hangverseny.* Műsor: Újévi koncert.

Február. 5. 19.30

Színház. Offenbach: Orfeusz az alvilágban – nyitány; Olasz dalok; Csajkovszkij: Olasz capriccio, km.: Miller Lajos – ének. Vez.: Weninger Szilárd.

Február 13.. 19.30

Színház *Muszorgszkij: Egy éj a kopár hegyen; Csajkovszkij: Rokokó variációk; Sztravinszkij: Petruska – balettszvit, km.: Benán László (cselló) Vez.: Acél Ervin.*

Február 17. 19.00

Deák Gimnázium: *Ifjúsági hangverseny.* Stravinszkij: Petruska – balettszvit.

Március 2. 19.30.

Színház. Dvorak: Scerzo capriccioso; Mendelssohn: IV. (OLasz) szimfónia; Debussy: A tenger; Chabrier: Espana. Vez.: Ricco Saccani (Olaszország).

Március 30. 19.30.

Színház. Csajkovszkij: B–moll zongoraverseny; Berlioz: Fantasztikus szimfónia, km.: Richard Frank (Svájc). Vez.: Acél Ervin.

Március 31. 19.00

Deák Gimnázium. *Ijúsági hangverseny.* Berlioz: Fantasztikus szimfónia.

OPERABEMUTATÓK

Január 6.

Anyegin

Január 18., 18., 20.

Wolsburg: Parasztecsület, Bajazzók, Opera

Február 3.

Pillangókisasszony

Február 24.

Szerelmi bájjal

Március 10.

De Falla: La vista breve

GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

1995. január 9. hétfő 19.00

Győr, BBMMK: *NF felnőtt hangv.*: Vivaldi: Négy évszak; A. Baksa: Évszakok, km.: Bellai Eszter, Bede F. Csaba, Járóka Sándor énekkar. Vez.: G. Kugi.

Január 10. kedd 19.00

Mosonmagyaróvár, Műv. Kp.: ld. jan. 9.

Január 18. szerda 16.00

Győr, Nemzeti Színház: Puccini: Pillangókisasszony. Vez.: Csala Bendek.

Január 21. szombat 19.00

Győr, Nemzeti Színház: ld. jan 18.

Január 25. szerda 19.00

Bécs, Jugendstiltheater: *Premier:* Penderecki: Loudoni ördög. Vez.: A. Mitisek.

Január 28. szombat 11.00

Győr, RÁBA mozi: Weber: A Búvos vadász — nyitány; Csajkovszkij: D–dúr hegedűverseny, km.: Tóth Tamás. Vez.: Koncz Tamás.

Január 28. szombat 19.00

Bécs, Jugendstiltheater: ld. jan. 25.

Február 3. péntek 19.00

Bécs, Jugendstiltheater: ld. jan. 25.

Február 4. szombat 19.00

Bécs, Jugendstiltheater: ld. jan. 25.

Február 5. vasárnap 15.00

Győr, Nemzeti Színház: ld. jan. 18.

Február 10. péntek 19.00

Nagykanizsa, Hevesi S. Műv. Kp.: *Farsangi hangverseny.* vez.: Sándor János.

Február 11. szombat 19.00

Bécs, Jugendstiltheater: ld. jan. 25.

Február 12. vasárnap 11.00

Győr, BBMMK: *Farsangi Matiné.* Vez.: Sándor János.

Február 13. hétfő 19.00

Győr, BBMMK: *Farsangi hangverseny.* Vez.: Sándor János.

Február 14. kedd 19.00

Veszprém: *Farsangi hangverseny.* Vez.: Sándor János.

Február 15. szerda 19.00

Bécs, Jugendstiltheater: ld. jan. 25.

Február 16. csütörtök 19.00

Tatabánya, Népház: *Farsangi hangverseny.* Vez.: Sándor János.

Február 17. péntek 19.00

Bécs, Jugendstiltheater: ld. jan. 25.

Február 18. szombat 19.00

Bécs, Jugendstiltheater: ld. jan. 25.

Február 20–27.

Győr, Győr–Sopron megye: *NF ifjúsági hangv.: Karmesteri műhelytitkok.* Vez.: Sándor János.

Február 28. 12.00

Jánossomorja: ld. febr. 20–27. Vez.: Petró János.

Február 28. 14.45

Mosonmagyaróvár: ld. febr. 28. 12.00

Március 2. csütörtök 14.00

Győr, Petz L. Eü. Szakközépiskola: ld. febr. 28.

Március 6. hétfő 19.30

Szombathely, Bartók Terem: Mendelssohn: Hebridák nyitány; Schumann: a–moll zongoraverseny; Muszorgszkij: Egy kiállítás képei, km.: Alberto Veggiotti. Vez.: Koncz Tamás.

Március 7. kedd 12.30

Budapest, Nemzeti Galéria: ld. márc. 6.

Március 8–14.

NF ifjúsági hangversenyek: Mendelssohn: Hebridák nyitány; Muszorgszkij: Egy kiállítás képei.

Március 16. csütörtök 19.00

Győr, Nemzeti Színház: Puccini: Pillangókisasszony. Vez.: Csala Benedek.

Március 20. hétfő 19.00

Győr, BBMMK: Schumann: Hermann és Dorothea — nyitány; Rachmaninov: Rapsodia egy Paganini-témára; Bartók: Concert, km.: Szelecsényi Norbert. Vez.: A. Mitisek.

Március 21. kedd 19.00

Sopron, Petőfi Színház: ld. márc. 20.

Március 22. szerda 17.00

Pannonhalma, Bencés Gimn.: ld. márc. 20.

Március 26. vasárnap 19.00

Győr, Nemzeti Színház: ld. márc. 16.

Március 26. vasárnap 17.00

Gänserndorf (Ausztria): A. Baksa: Impression aus Schloßhof, Monarchia—Monarchia — szvit; Händel: Messiás — Halleluja kórus. Vez.: G. Kugi.

Március 30. csütörtök 19.20

Eisenstadt, Kulturzentrum: Haydn: Ember a Holdon — nyitány; Poulenc: d–moll versenymű 2 zongorára; Csajkovszkij: V. szimfónia, km.: E. Kutrowatz, J. Kutrowatz. Vez.: Kim Bond (D.Korea).

Március 31. péntek 19.20

Bécs: ld. márc. 30.

DEBRECENI FILHARMONIKUS ZENEKAR

1994. december 22. 18.00

Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hangversenyterme: Rubányi Vilmos emlékére. Mozart: Varázsfuvola — nyitány; Mozart: D-dúr hegedűverseny I. tétele, km.: Hatvani Pál — hegedű; Mozart C-dúr szimfónia „Linzi”, K 425. Vez.: Kollár Imre.

1995. január 9.

Kisújszállás: Strauss-est. Vez.: Kollár Imre.

Január 16. 19.30

Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hangversenyterme: Bujtás József: Archaikus fantáziaképek vonós zenekarra / divertimento; Bujtás József: Ritornellek 11 hangszerre, km.: Debreceni Ütőhangszeres Együttes, műv. vez.: Kovács János; Sárközi I.: Concerto Semplice, km.: Környei Zsófia vagy Környei Mátyás — hegedű; Kodály Zoltán: Nyári este vagy egy szimfónia. Vez.: Kollár Imre.

Január 23. 19.30

Bartók Terem: Verdi: Szicíliai vécsernye — nyitány, km.: Debreceni Kodály Kórus, karig.: Kamp Salamon; Mercadante: b-moll fuvola-verseny, km.: Bögös Béla — fuvola; Verdi: Quattro pezzi sacri; Vez.: Massimo Niccolai.

Február 6. 19.30

Bartók Terem: Schubert: Rosamunda — nyitány; Rachmaninov: II. (c-moll) zongoraverseny, km.: Jandó Jenő — zongora; Ravel: Pavane egy infánsnő halálára; Muszorgszkij-Ravel: Egy kiállítás képei. Vez.: Kollár Imre.

Február 7. 19.30

Kecskemét: ld. febr. 6.

Február 12. 19.30

Szent Anna Székesegyház: a Kodály Kórus Mozart sorozata: Missa KV 317 „Koronázási mise”; Vesperae de Dominica KV 321, km.: Debreceni Kodály Kórus. Vez.: Kamp Salamon.

Február 15. 19.00

Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hangversenyterme: Mozart: Esz-dúr Simfonia Concertante, km.: Ludmány Antal — oboa, Szabó János — klarinét, Györfi Péter — kürt, Gál András — fagott; Honegger: Kamarakonzert, km.: Ludmány Antal — angolkürt, Regős Imre — fuvola. Vez.: Kollár Imre.

Február 27. 19.30

Bartók Terem: Liszt — Bartók sorozat. Vez.: Kollár Imre.

Március 6. 19.30

Bartók Terem: Rossini: Semiramis — nyitány; Mendelssohn: d-moll zongoraverseny, km.: Failoni Donatella — zongora; Mendelssohn: IV. (Olasz) szimfónia; Respighi: Róma fenyői. Vez.: Rico Saccani (USA).

Március 7.

Eger: ld. márc. 6.

Március 12. 19.30

Szent Anna Székesegyház: a Kodály Kórus Mozart sorozata: Missa solemnis KV 337; Vesperae solemnes de confessore KV 339, km.: Debreceni Kodály Kórus, karig.: Kamp Salamon. Vez.: Kamp Salamon.

Március 20. 19.30

Bartók Terem: Liszt — Bartók sorozat: Wagner: Trisztán és Izolda — előjáték és Izolda szerelmi halála; Bartók B.: Két arckép; Liszt F.: Bölesőtől a sírig, Tyll Eulenspiegel. Vez.: Kollár Imre.

Március 28. 19.00

KLTE aula: szimfonikus könnyűzenei program: Gershwin: Kék rapszódia, km.: Duffek Mihály — zongora; Bernstein: West side story. Vez.: Kollár Imre.

BM Duna Szimfonikus Zenekar

1995. január 1. 19.00

Duna Palota. Újévi koncert. Vez.: Doman Katalin.

Január 5. 19.00

Stefánia Palota. Újévi koncert. km.: Pitti Katalin. Vez.: Doman Katalin.

Január 16-tól

Külföldi turné: Németország, Svájc, Hollandia.

Február 10. 19.00

Duna Palota. A Szegedi Régi Zene Együttes bemutatkozása. Műv. vez.: Lőrincz László.

Február 24. 19.00

Duna Palota. „Fiatalkorú Művészek hangversenye” az Interkoncert Művészeti Rt. és a BM Duna Szimfonikus Zenekar közreműködésével.

Március 5. 09.30

Duna Palota. „Kicsinyek Zenélő Órája” Vez.: Deák András.

Március 5. 11.00

Duna Palota. „Gyermekbérlet”. Vez.: Deák András.

Március 17. 19.00

Duna Palota. „Liszt-est”. km.: Fellegi Ádám. Vez.: Deák András.

Március 24. 19.00

Duna Palota. „Olasz operaest”. km.: Sudlik Mária, Bándi János, Kálmándi Mihály. Vez.: Kovács János.

Március 26. 09.30

Duna Palota. „Kicsinyek Zenélő Órája” A zeneszerzők is szerették az állatokat. Vez.: Deák András.

Március 26. 11.00

Duna Palota. „Gyermekbérlet”. Állatok a zenében. Vez.: Deák András.

Március 31. 19.00

Duna Palota. „Német est”. km.: Pándi Piroska. Vez.: Jármái Gyula. Csajkovszkij: Diótörő szvit. Izgalmas karácsony esti történet egy kislányról, akinek álmában megelevenedik a kis Diótörő-bábu.

BÓGÓSZÓLAM

MÁV Szimfonikusok

1994. dec. 25. – 1995. jan. 13.
Turné Németországban és Ausztriában.

1995. jan. 19 – 22.

Hangverseny Olaszországban.

Január 24.

Pesti Vígadó: MAHART Jubileumi hangverseny.

Január 27.

Zeneakadémia — OPERAGÁLA. km.: Magyar Állami Operaház művészei, Vez.: Gál Tamás.

Január 29.

Magyar Honyédség Műv. Háza. „UNOKÁK ÉS NAGYSZÜLŐK HANGVERSENYEI”: Vízizene farsangkor. Händel: Hajnal a Moszkva folyó felett; Mendelssohn: Hebridák – nyitány; J. Strauss: Kék Duna keringő, Kirándulóvonat – polka, Tere-fere polka. Vez.: Gál Tamás.

Február 3.

Pesti Vígadó: OPERAGÁLA. km.: Magyar Állami Operaház művészei, Vez.: Gál Tamás.

Február 12.

Zeneakadémia. Purcell: Tündérr királynő; Petrovics Emil: Lysistrate. km.: Budapesti Akadémiai Kórustársaság. Vez.: Hollerung Gábor

Február 17.

Zeneakadémia. Schopin: F–moll zongoraverseny; Petrovics Emil: Lysistrate. km.: Szokolai Balázs, Budapesti Akadémiai Kórustársaság. Vez.: Hollerung Gábor

Február 24.

Pesti Vígadó. J. S. Bach: D–dúr szvit, BWV, 1068; Mozart: B–dúr zongoraverseny, K. 595., D–dúr (Haffner) szimfónia, K. 385. km.: Arnan Wiesel, Vez.: Wolfgang Engels.

Február 28.

Hangverseny Münchenben.

Március 4.

Szentendre. Műv. Közp. „UNOKÁK ES...”: Zenei sziporkák. J. Strauss: Pattogó szikrák – polka; Schubert: III. szimfónia – tételek; Rossini: Semiramis–nyitány. Vez.: Medveczky Ádám.

Március 5.

M. Honv. Műv. H. ld. márc. 4.

Március 8.

Zeneakadémia. Schubert: III. szimfónia; Rossini: Semiramis–nyitány, Mendelssohn: I. Valpurgis éj. Vez.: Medveczky Ádám. *A program a szomszéd hasámban folytatódik!*

Magyar Állami Hangversenyzenekar

1995. január 6. péntek 19.30

Zeneakadémia: Brahms: B–dúr zongoraverseny; Beethoven: V. szimfónia — Lukács Ervin, Jandó Jenő.

Január 12. csütörtök 19.30

Zeneakadémia. Debussy: Egy faun délutánja; Bartók: 3 zongoraverseny; Liszt: Les Preludes; Stravinsky: Tűzmadár — Kobayashi Ken–Ichiro, Sándor György.

Január 14–Február 11.

Vendégszereplés Németországban.

Február 16. csütörtök 19.30

Zeneakadémia: Beethoven: Coriolan — nyitány, Esz–dúr zongoraverseny; Csajkovszkij: IV. szimfónia — Drahos Béla, Leslie Howard.

Március 2. csütörtök 19.30

Zeneakadémia. Verdi: Requiem — Kobayashi Ken–Ichiro, Magyar Állami Énekhar, karig.: Antal Mátyás.

Március 3. péntek

Győr: ld. előző program.

Március 5. vasárnap 19.30

Zeneakadémia. ld. előző program.

Március 9. csütörtök 19.30

Zeneakadémia. Mahler: 3. szimfónia — MÁÉ női kara, fiúkórus, Kobayashi Ken–Ichiro.

Március 10. péntek

Kaposvár: ld. az előző program.

Március 15. szerda 19.30

Zeneakadémia: Tavaszi Fesztivál. Erkel: Hunyadi–nyitány; Dohnányi: Koncertstükk (Csellóverseny); Bartók: Concerto. — Kobayashi Ken–Ichiro, Perényi Miklós.

Március 16. csütörtök

Nyíregyháza: ld. előző program.

Március 23. csütörtök

Tavaszi Fesztivál. Sibelius: Finlandia — szimfonikus költemény; Nielsen: Klarinétverseny; Sibelius: I. szimfónia — Kobayashi Ken–Ichiro, Horváth László.

Március 24. péntek

Debrecen: ld. előző program.

Március 27. hétfő

Békéscsaba: Grieg: A–moll zongoraverseny; Sibelius: II. szimfónia — Kobayashi Ken–Ichiro, Fellegi Ádám.

Március 28. kedd 19.30

Zeneakadémia: ld. előző program.

A gondolatjel után (—) a közreműködőket a karmesterekkel együtt közöltük.

Március 9.

Gödöllő, Művelődési Központ

Schubert: III. szimfónia; Rossini: Semiramis–nyitány; Kodály: Galántai táncok; Liszt: Les Preludes. Vez.: Medveczky Ádám.

Március 14–22.

Turné Németországban.

Március 24.

Zeneakadémia. Brahms: Hegedűverseny. km.: Bocsák Gábor. Vez.: Gál Tamás.

Március 31.

Pesti Vígadó: Haydn: D–dúr (London szimfónia, No. 104; Mozart: A–dúr hegedűverseny, K. 219. Mendelssohn: A–dúr (Olasz) szimfónia. km.: Ágoston András. Vez.: Kovács János

* * * * *

Mellékelten közreadjuk a zenekar kedves karmesterének levelét:

Kedves Barátaim!

Húsz évvel ezelőtt, 1974 tavaszán, a budapesti Nemzetközi Karmesterverseny selejtezőjében az Önök zenekara játszott. A versenyen elnyert első díjjal indult el nemzetközi karrierem, és soha nem felejttem el, hogy a MÁV Szimfonikusok volt az első zenekar, mely hazám határain kívül kezem nyomán megszólalt. A karmesterversenyt követő években sok szép közös hangversenyünk volt: jól emlékszem Beethoven IX. szimfóniájára a Zeneakadémián, Csajkovszkij VI. szimfóniájára Budapesten és vidéken, több koncerten. Úgy ismerem Önöket, mint kitűnő zenekart, amelynek baráti szelleme és együttműködési készsége különleges. Nagyon örülök, hogy jónéhány év után újra találkozunk, és újra vezényelhetem Önöket, éppen most, húsz évvel azután, hogy magyarországi pályafutásom elkezdődött. Baráti üdvözléssel:

Kobayashi Ken–Ichiro

Breuer János úr, zenekritikus részére

„Tisztelt Breuer úr! Zenéről szóló írásait, kritikáit mindig örömmel — és az esetek többségében — egytértéssel olvasom. Mindig nagyra becsültem azon erényét, mely az adatok és tények tiszteletben tartásával, pontosságával alapozta meg a személyes véleménynyilvánítás szabadságát.

Amiért most soraimat írom Önnek, igazából nem súlyos „mulasztás”, de érinti együttesünket, így szóvá teszem. A Népszabadság 1994. május 4-i számában meleg szavakkal méltatja azt a hangversenyt, melynek dirigense — az általunk is nagyrabecsült — Pier Giorgio Morandi volt. Dicséző soraiba csak egy kis keserűség csöppen, amikor megjegyzi, hogy hazánkban mily régen adták elő Weiner szvitjét. („Öröm, egyszersmind szégyen, hogy időtlen idők óta elő nem adott fő művét, Vörösmarty Csongor és Tündéjéhez írott kísérezzenéjének pódiumra tömörített szvitváltozatát olasz karmester vállalta fel, Pier Giorgio Morandi, a Rádiózenekar vendége [magyarnak miért derogál?].”)

Hála szegény Erdélyi Miklósnak, zenekarunk 1990–91-es évadjának tervezésekor már felvettük műsorunkra a művet: így a Mester vezényletével elő is adtuk azt 1991. március 15-én a Pesti Vigadóban. A hangversenyt a Tavaszi Fesztivál ünnepi koncertjeként a Magyar Rádió élőben közvetítette és természetesen föl is vette. Fájdalmasan szép emlékü volt számunkra ez az előadás is, mint minden olyan együttműzszikálás, melyet Erdélyi Miklós vezetett.”

Idáig jutottam a levél gépelésében — ez év május hatodikán —, amikor az oldal aljára érve úgy döntöttem: túl hivatalos és merev dolog a levelezgetés, inkább felhívom a magyar zenekritikusok doyenjét. Szóban beszélem meg Önnel ezt a kis félreértést.

Az Öntől megszokott kedvességgel fogadta korrekciómát. Miután nem súlyos tévedésről volt szó, abban maradtunk, hogy — természetesen — nincs szükség helyreigazításra. Örömmel vettem ígéretét, hogy az első adandó alkalommal helyreállítja a magyarországi hangversenyek történetének szerkezetében ezt az aprócska kerekét.

Ez a bizonyos alkalom — úgy tudom — még várat magára. Ön is, mi is dolgozunk, hál' Istennek épp eleget, és tényleg nem olyan súlyos az ügy. Most sem tenném szóvá, ha a — régvárt — ZENEKAR című lap első évf. októberi számának 22. oldalán az „Egy zenemű három bemutatója” című cikkében meg nem mossa a fejünket a nagy nyilvánosság előtt egy, az önéhez nagyon is hasonló tévedésünkért. Igaza van. Walton Belszár lakomája című oratóriumát nem mi mutattuk be Magyarországon. A lovagiasság szabályai szerint most akár „kvittek” is lehetnénk. (Ha lehet, én „még kvittebb”, mert egyszerű zenekari igazgató létemre az egyik legkitűnőbb zenetudóst csíptem tévedésen!)

Azonban azt hiszem, mindketten azért ragadtunk az ügy kapcsán tolat, mert hiányzik egy bizonyos könyv mindannyiunk polcáról: „Nincs ugyanis a teljesség igényével készült katalógusa a hazai hangversenytermekben előadott, vagyis egyszer már bemutatott műveknek” — írja fenti cikkében.

Nem tudom, kinek a dolga lenne lennellen e katalógus kiadása. Szerkesztéséhez biztos támpont lenne az Ön által leírt néhány forrás, beleértve az Ön céduláit — és memóriáját is.

Mi mindenesetre felajánljuk 1945 — alapításunk — óta precízen vezetett munkanaplóinkat, melyekből okulhat az utókor minden zenetörténész nemzedéke és még a hangversenyrendező is.

Az „adandó alkalom” eljöveteleig, legfőképp pedig a katalógus létrejöttéig is Barátsággal köszönti:

Kovács Géza
a MÁV Szimfonikusok
igazgatója

Tisztelt Olvasóink, Kedves Breuer János és Kovács Géza!

Minthogy e levél tartalma lapunkat is érinti, helyet adtunk az olvasói reagálásnak, de a Zenekar című lap terjedelmi korlátai és ritka megjelenése miatt sem alkalmas hosszás zenetörténelmi vitákra. Reméljük, Breuer úrnak — a felek kölcsönös meglegedésére — most induló zenekar-történelmi sorozatában is lesz módja némi korrekcióra a vitatott tények tekintetében.

(A szerk.)

ZENEKAR

A Magyar Szimfonikus Zenekarok
Szövetségének, valamint a
Magyar Zeneművészek és
Táncművészek Szakszervezetének
közös lapja

A szerkesztőség címe: Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége,
1068 Budapest, Városligeti fasor 38. Telefon: 14-28-927, Fax: 14-28-372

A szövetség elnöke: **Popa Péter** A szövetség titkára: **Jobbágy Ervin**

Felelős szerkesztő: **Csontos János** Felelős kiadó: **Popa Péter**

Művészeti szerkesztő: **Fucskó Miklós**

A lap tervezését és nyomdai előkészítését a

Többlet Szószabó Stúdió végezte.

Cím: 2011 Budakalász, Vasút sor 122. Telefon: 06 (30) 426 504

A nyomdai munkákat a **Németh Nyomda** készítette. Tel.: 06 (60) 319 980

ISSN: megállapítás alatt

LÖTYÖG A ZENEKAR

— Csak tudnám, hogy kitől tanulják ezt a rendetlenséget?

— Még ma is arról beszél az egész zenekar, hogy mekkora akkordot húztál a generál pauzába!

**MEGJELENT A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAR
ELSŐ CD LEMEZE A HUNGAROTON CLASSIC KIADÁSÁBAN.
A LEMEZ ANYAGA KAZETTÁN IS MEGVÁSÁROLHATÓ!**

MUENCHNER PHILHARMONIKER

Generalmusikdirektor

Sergiu Celibidache

Folgende Stellen sind zu besetzen:
ab dem nächstmöglichen Zeitpunkt

eine/n stellv.

Koncertmeister/in der 1. Geigen

Pflichtstücke: Mozart-Konzert und ein
großes Violinkonzert eigener Wahl

eine/n

Stimmführer/in der 2. Geigen zwei

2. Geiger/innen tutti

Pflichtstück: Mozart-Konzert und ein
großes Violinkonzert eigener Wahl
ab sofort

eine/n

Piccoloflötisten/in

mit Verpflichtung zur Flöte

Pflichtstück: W. A. Mozart:
Flötenkonzert G-Dur KV 313
(langsamer Satz auch auf Piccoloflöte)
A. Vivaldi: Piccolo-Konzert C-Dur

eine/n stellv.

Soloklarinetten/in

mit Verpflichtung zu hohen Klarinetten
(dt. System)

Pflichtstück: Mozart-Konzert und
Molter-Konzert Nr. 1 A-Dur für D-Klarinette
zum 1. Juli 1995 oder später

eine/n stellv.

Soloklarinetten/in

Pflichtstück: W. A. Mozart:
Konzert für Klarinette
und Orchester A-Dur KV 622

Vergütung nach Tarifvertrag der
Münchener Philharmoniker

Bewerbung mit maschinenschriftlichem
Lebenslauf, Lichtbild und Zeugnisabschriften
werden erbeten an

Münchener Philharmoniker
Direktion, Kellerstraße 4/III
81667 München

1995

BOLDOG ÚJ ÉVET KÍVÁN A ZENEKAR SZERKESZTŐSÉGE!

➔ JANUÁR					➔ FEBRUÁR					➔ MÁRCIUS						
H	2	9	16	23	30	H	6	13	20	27	H	6	13	20	27	
K	3	10	17	24	31	K	7	14	21	28	K	7	14	21	28	
Sz	4	11	18	25	Sz	1	8	15	22	Sz	1	8	15	22	29	
Cs	5	12	19	26	Cs	2	9	16	23	Cs	2	9	16	23	30	
P	6	13	20	27	P	3	10	17	24	P	3	10	17	24	31	
Sz	7	14	21	28	Sz	4	11	18	25	Sz	4	11	18	25		
V	1	8	15	22	29	V	5	12	19	26	V	5	12	19	26	
➔ ÁPRILIS					➔ MÁJUS					➔ JÚNIUS						
H	3	10	17	24	H	1	8	15	22	29	H	5	12	19	26	
K	4	11	18	25	K	2	9	16	23	30	K	6	13	20	27	
Sz	5	12	19	26	Sz	3	10	17	24	31	Sz	7	14	21	28	
Cs	6	13	20	27	Cs	4	11	18	25	Cs	1	8	15	22	29	
P	7	14	21	28	P	5	12	19	26	P	2	9	16	23	30	
Sz	1	8	15	22	29	Sz	6	13	20	27	Sz	3	10	17	24	
V	2	9	16	23	30	V	7	14	21	28	V	4	11	18	25	
➔ JÚLIUS					➔ AUGUSZTUS					➔ SZEPTEMBER						
H	3	10	17	24	31	H	7	14	21	28	H	4	11	18	25	
K	4	11	18	25	K	1	8	15	22	29	K	5	12	19	26	
Sz	5	12	19	26	Sz	2	9	16	23	30	Sz	6	13	20	27	
Cs	6	13	20	27	Cs	3	10	17	24	31	Cs	7	14	21	28	
P	7	14	21	28	P	4	11	18	25	P	1	8	15	22	29	
Sz	1	8	15	22	29	Sz	5	12	19	26	Sz	2	9	16	23	30
V	2	9	16	23	30	V	6	13	20	27	V	3	10	17	24	
➔ OKTÓBER					➔ NOVEMBER					➔ DECEMBER						
H	2	9	16	23	30	H	6	13	20	27	H	4	11	18	25	
K	3	10	17	24	31	K	7	14	21	28	K	5	12	19	26	
Sz	4	11	18	25	Sz	1	8	15	22	29	Sz	6	13	20	27	
Cs	5	12	19	26	Cs	2	9	16	23	30	Cs	7	14	21	28	
P	6	13	20	27	P	3	10	17	24	P	1	8	15	22	29	
Sz	7	14	21	28	Sz	4	11	18	25	Sz	2	9	16	23	30	
V	1	8	15	22	29	V	5	12	19	26	V	3	10	17	24	31

ZENEKAR

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA

KEDVES OLVASÓINKNAK ÉS SZÖVETSÉGI TAGJAINKNAK SIKERES ÚJ ESZTENDŐT KÍVÁNNUNK!